

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Till sina gränser har Kristianstads län under ifrågavarande femårsperiod icke undergått annan förändring, än att, till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 24 juli sistlidet år, skattehemmanen N:o 1 och 2, hvartdera $\frac{1}{2}$ mantal, Klåberöd jemte lägenheter, utgörande del af Konga socken i Malmöhus län, i administrativt och judicielt hänseende med innevarande års ingång blifvit förlagda från Norra Åsbo härad här i länet till Onsjö härad i Malmöhus län och i följd häraf öfverförts från Riseberga länsmandistrikt, Norra Åsbo med flere härads fögderi och Norra Åsbo tingslag och domsaga till Onsjö härads norra länsmandistrikt samt Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads fögderi, tingslag och domsaga; dock skall den berörda hemman nu åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande utgöras i enlighet med gällande vägdelningar, intill dess ändring deri af annan anledning varder vidtagen.

De sålunda öfverflyttade hemmanens areal utgör 2,068 tunnland 15 $\frac{1}{2}$ kappland eller 1,023 hektar, hvarmed länets ytvidd minskats.

I öfrigt hafva under perioden föreskrifvits följande förändringar i länets administrativa, judiciella, eklelesiastiska och kommunala indelning:

1:o. Genom nådigt bref den 16 november 1873 har Eders Kungl. Maj:t föreskrifvit, att en i jordeboken för Nöbbelöfs

socken i Jerrestads härad upptagen utjord, »Prestjorden N:o 1», skulle i jordeboken öfverföras från nyssnämnda socken till Simris socken i samma härad;

2:o. Genom samma nådiga bref har blifvit förordnadt, att de i jordeboken såsom särskilda socknar upptagna Filkestad och Råbelöf i Villands härad skulle i jordeboken sammanföras till en socken under namn af Fjelkestad;

3:o. I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 18 april 1884 har $\frac{1}{16}$ mantal Fruemölla N:o 1 från och med sistlidet år blifvit öfverflyttadt så väl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken från Qvidinge till Sönnarslöfs socken i södra Åsbo härad;

4:o. Jemlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 16 maj 1884 har till Hufvaröds socken i Gärds härad från sistlidet års början i kyrkligt och kommunalt hänseende kommit att höra ett hemmanen Skillingstorp och Skorphult i nämnda socken tillhörande, i dessa hemmans egovälde inräknadt område af 150 tunnlands areal, »Sönnarslöfs skog» kalladt, som förut till bevillning taxerats inom Sönnarslöfs socken i förenämnda härad samt i kyrkligt och kommunalt afseende räknats till sistnämnda socken;

5:o. Genom nådigt bref den 4 juli 1884 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att hemmanet N:o 1 Smedstorp om $\frac{1}{4}$ mantal,

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-21.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	3.
Tab. Litt. A. Uppgift å utländingar, som vid 1885 års slut såsom jordbrukare vore bosatte i eller egde jord inom Kristianstads län.....	3.
3. Näringar.....	4.
Tab. Litt. B. Bränvinstillverkningen.....	7.
Tab. Litt. C. Uppgift angående hafsfisket vid Kristianstads läns kuster under år 1885.....	10.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	11.
5. Kameralförhållanden.....	17.
6. Politi.....	17.
Tab. Litt. D. Häst- och nötboskaps-försäkringsföreningars verksamhet åren 1881-1885 i Kristianstads län.....	19.
Tab. Litt. E. Sjöassuransföreningars för fartyg verksamhet åren 1881-1885 i Kristianstads län.....	20.
Tabellbilagor	22-36.
Tab N:o 1. Folkmängd.....	22.
Tab N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Kristianstads län åren 1881-1885.....	23.
Tab N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m.m. i Kristianstads län år 1885.....	24.
Tab N:o 4. Egendomar af fideikommissnatur i Kristianstads län år 1885.....	25-26.
Tab N:o 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag i Kristianstads län år 1885.....	27.
Tab N:o 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar i Kristianstads län år 1885.....	28.
Tab N:o 7. Brandförsäkrings-inrättningarnas verksamhet i Kristianstads län åren 1881-1885.....	29.
Tab N:o 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Kristianstads län år 1885.....	29-36.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Till sina gränser har Kristianstads län under ifrågavarande femårsperiod icke undergått annan förändring, än att, till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 24 juli sistlidet år, skattehemmanen N:o 1 och 2, hvartdera $\frac{1}{2}$ mantal, Klåberöd jemte lägenheter, utgörande del af Konga socken i Malmöhus län, i administrativt och judicielt hänseende med innevarande års ingång blifvit förlagda från Norra Åsbo härad här i länet till Onsjö härad i Malmöhus län och i följd häraf öfverförts från Riseberga länsmansdistrikt, Norra Åsbo med flere härads fögderi och Norra Åsbo tingslag och domsaga till Onsjö härads norra länsmansdistrikt samt Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads fögderi, tingslag och domsaga; dock skall den berörda hemman nu åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande utgöras i enlighet med gällande vägdelningar, intill dess ändring deri af annan anledning varder vidtagen.

De sålunda öfverflyttade hemmanens areal utgör 2,068 tunnland 15 $\frac{1}{2}$ kappland eller 1,023 hektar, hvarmed länets ytvidd minskats.

I öfrigt hafva under perioden föreskrifvits följande förändringar i länets administrativa, judiciela, eklelesiastika och kommunala indelning:

1:o. Genom nådigt bref den 16 november 1873 har Eders Kungl. Maj:t föreskrifvit, att en i jordeboken för Nöbbelöfs

socken i Jerrestads härad upptagen utjord, »Prestjorden N:o 1», skulle i jordeboken öfverföras från nyssnämnda socken till Simris socken i samma härad;

2:o. Genom samma nådiga bref har blifvit förordnad, att de i jordeboken såsom särskilda socknar upptagna Filkestad och Råbelöf i Villands härad skulle i jordeboken sammanföras till en socken under namn af Fjelkestad;

3:o. I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 18 april 1884 har $\frac{1}{16}$ mantal Fruemölla N:o 1 från och med sistlidet år blifvit öfverflyttadt så väl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken från Qvidinge till Sönnarslöfs socken i södra Åsbo härad;

4:o. Jemlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 16 maj 1884 har till Hufvaröds socken i Gärds härad från sistlidet års början i kyrkligt och kommunalt hänseende kommit att höra ett hemmanen Skillingstorp och Skorphult i nämnda socken tillhörande, i dessa hemmans egovälde inräknadt område af 150 tunnlands areal, »Sönnarslöfs skog» kalladt, som förut till bevillning taxerats inom Sönnarslöfs socken i förenämnda härad samt i kyrkligt och kommunalt afseende räknats till sistnämnda socken;

5:o. Genom nådigt bref den 4 juli 1884 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att hemmanet N:o 1 Smedstorp om $\frac{1}{4}$ mantal,

som i allo tillhörde Österslöfs socken, men vore beläget inom Oppmanna sockens område, skulle från sistlidet års början såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverföras från Österslöfs till Oppmanna socken, båda socknarne i Villands härad belägna; dock skulle nuvarande kyrkoherde och kyrkobetjening i Österslöfs församling under sin tjänstetid bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af hemmanet;

6:o. I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 25 juli 1884 har indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Norrlycke N:o 1, som i alla afseenden räknats till Riseberga socken i Norra Åsbo härad, men hufvudsakligen omslutes af egor till hemman i Färingtofta socken i samma härad, från och med sistlidet års början såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken blifvit öfverflyttadt från Riseberga till Färingtofta socken;

7:o. Till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 26 september 1884 har hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal N:o 1 Hagen vid sistlidet års början blifvit så väl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverfördt från Östra Ljungby till Gråmanstorps socken, dock med kyrkoherdens och kyrkobetjeningens i Östra Ljungby församling bibehållande under deras tjänstetid vid dem tillkommande löneförmåner af berörda hemman;

8:o. Den till Villands härad förut hörande delen af Hjersås, i Östra Göinge härad i öfrigt belägna socken, nemligen hemmanen N:o 1 $\frac{3}{8}$ mantal Bränskulla, N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal Edenryd, N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal Kratteskulla, N:ris 1 och 2, hvardera $\frac{3}{8}$ mantal Myren, N:o 1 $\frac{3}{8}$ mantal Skarvik, N:o 1 $\frac{1}{8}$ mantal Tusseboda samt N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal och N:o 2 $\frac{3}{8}$ mantal Vrångafälle jemte kyrkolägenheten N:o 3 Vrångafälle, har, till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 3 oktober 1884, vid sistlidet års ingång blifvit förlagd till Östra Göinge härad samt således skilts från Oppmanna länsmansdistrikt, Villands, Gärds och Albo härads fögderi och förlagts till Färlöfs länsmansdistrikt, Östra och Vestra Göinge härads fögderi och Östra Göinge härad; dock skulle den hemmanen åliggande väg- och brohållningsskyldighet fortfarande utgöras i enlighet med gällande vägdelnings intill dess ändring deri af annan anledning än deras afskiljande från Villands härad komme att vidtagas;

9:o. Skattehemmanen N:o 1 $\frac{3}{4}$ mantal Norra Rågeboda och N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal Stora Trånghyltan, hvilka i kyrkligt och kommunalt hänseende tillhöra Loshults socken och i jordeboken äro upptagna under samma socken, men i administrativt hänseende tillhört Broby länsmansdistrikt, hafva, till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 28 november 1884, från och med sistlidet år blifvit öfverflyttade till Osby länsmansdistrikt, dit Loshults socken hörer;

10:o. Genom nådigt bref den 2 oktober sistlidet år har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att frälsehemmanet N:o 5 $\frac{1}{8}$ mantal Errarp, hvilket i alla afseenden tillhörde Barkåkra socken i Bjäre härad, men vore beläget inom Rebbelberga sockens i samma härad område, skulle vid början af innevarande år såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverflyttas från Barkåkra till Rebbelberga socken;

11:o. Genom nådigt bref den 6 november sistlidet år har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att till Hörja socken i Vestra Göinge härad hörande skattehemmanen N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal Lyckebygget, N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal Myrakroken, N:o 1 $\frac{1}{4}$ mantal Ångsbygget, N:o 1 $\frac{1}{8}$ mantal Hökabygget, N:ris 1—3, 1 $\frac{1}{2}$ mantal

Strandböke och indragna militiebostället, N:o 1, $\frac{3}{16}$ mantal Smedjebygget skola från och med nästa års början såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverflyttas, de två förstnämnde hemmanen till Röke och de öfriga till Torups socken i samma härad; dock att nuvarande kyrkoherde och kyrkobetjent i Hörja socken för sin tjänstetid skola bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af hemmanen;

12:o. Genom nådigt bref den 6 november sistlidet år har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att vid ingången af år 1887 dels $\frac{1}{27}$ mantal Emislöf, utbrutet från hemmanet N:o 7 Emislöf, skall upptagas i jordeboken inom Broby socken samt öfverflyttas i kyrkligt och kommunalt hänseende från Emislöfs till Broby socken, dels ock hemmanet Orrarp N:o 1 om $\frac{1}{4}$ mantal skall öfverflyttas såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken från Broby till Emislöfs socken, båda nämnda socknar belägna i Östra Göinge härad; med iakttagande att hvardera af de öfverflyttade fastigheterna, så länge nådiga resolutionen den 18 oktober 1872 angående lönereglering för kyrkoherden i Broby och Emislöfs församlingars pastorat är gällande, fortfarande skall utgöra densamma åliggande presträttigheter enligt de i resolutionen bestämda grunder för den socken, hvartill de för närvarande höra, och att öfverflyttningen icke föranleder rubbning i hemmanet Orrarps betalningsskyldighet för det af Broby socken jemlikt nådigt bref den 21 februari 1873 till betalning af församlingens skuld för folkskolan upptagna lån.

I öfverensstämmelse med föreskrifter i Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 16 november 1883 och den 17 april sistlidet år hafva nedanstående socknar i länet erhållit *förändrade benämningar*, så att

	inom Södra Åsbo härad:
Broby	socken benämnes Vestra Broby,
Sönnarslöfs	» » Vestra Sönnarslöf;
	inom Vestra Göinge härad:
Mellby	socken benämnes Norra Mellby,
Sandby	» » Norra Sandby,
Åkarps	» » Norra Åkarp;
	inom Östra Göinge härad:
Broby	socken benämnes Östra Broby,
Strö	» » Norra Strö;
	inom Villands härad:
Ljungby eller Vestra Ljungby	socken benämnes Trolle Ljungby;
	inom Gärds härad:
Görröds	socken benämnes Djurröd,
Sönnarslöfs	» » Östra Sönnarslöf,
Åsums	» » Norra Åsum;
	inom Albo härad:
Mellby	socken benämnes Södra Mellby;
	inom Ingelstads härad:
Hoby	socken benämnes Östra Hoby,
Ingelstads	» » Östra Ingelstad;
	inom Jerrestads härad:
Nöbbelöfs	socken benämnes Östra Nöbbelöf,
Tommarps	» » Östra Tommarp,
Vemmerlöfs	» » Östra Vemmerlöf.

Under perioden har icke förekommit något som är att hänföra till förändring af länets *naturbeskaffenhet*.

2. Invånare.

Bilagda tabell N:o 1 upptager folkmängden i länet under hvardera af periodens fem år.

År 1880 utgjorde länets folkmängd 230,104 och hade sedan år 1860 ökat med 23,289 personer. Under senast förflutna fem åren har den deremot minskats med 4,139 personer och som giftermåls-, nativitets-, och mortalitetsförhållandena icke företett någon egendomlighet och farsoter under tiden lyckligtvis icke förekommit, så kan anledningen till folkmängdens minskning icke sökas i annat än fortgående utflyttningar till Amerika, Danmark och Tyskland.

Antalet utländingar, som besitta jordbruksfastighet eller äro med landtbruk sysselsatta, har under perioden minskats i thy att, då det vid förra periodens slut uppgick till 107, antalet vid sistlidet års slut utgjorde endast 76, med hvilka senare förhållandet var följande:

A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
19 personer egande jord.....	35 1/2	1,930,400 kronor.
13 personer innehafvande jord på arrende.....	23 1/2	1,258,300 "
18 tjänande personer.		

B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
14 personer egande jord.....	24 1/2	1,801,973 kronor.
11 personer innehafvande jord på arrende.....	38 1/2	2,160,400 "
1 tjänande person.		

I afseende på personernas inflyttning före eller under fem-årsperioden, deras stånd såsom gifte eller ogifte och deras nationalitet återopas bifogade uppgift. (Tab. Litt. A.)

Jemför man förhållandena med dem som företedde sig vid slutet af nästföregående femårsperiod, visar sig att beträffande

1:o) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt:

antalet personer, egande jord, minskats med 7, men mantal och taxeringsvärde ökats, detta senare med 333,200 kronor; antalet personer, innehafvande jord på arrende, minskats med 8 och att jemväl mantal och taxeringsvärde minskats, detta senare med 960,100 kronor; och att beträffande

2:o) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt:

antalet personer, egande jord, minskats med 13 och att jemväl mantal och taxeringsvärde minskats, detta senare med 604,677 kronor;

Tab. Litt. A. Uppgift å utländingar, som vid 1885 års slut såsom jordbrukare voro bosatte i eller egde jord inom Kristianstads län.

	A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt.														B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt.									
	Inflyttade före år 1881.							Inflyttade efter år 1880.							Inflyttade före år 1881.				Inflyttade efter år 1880.					
	Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.				Antal personer, tjänande.	Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.				Antal personer, tjänande.	Egande jord.		Brukande jord på arrende.		Antal personer, tjänande.	Brukande jord på arrende.		
	Antal persr.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal persr.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal persr.		Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal persr.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal persr.	Mantal.		Taxeringsvärde.	Antal persr.	Mantal.	Taxeringsvärde.		Antal persr.	Mantal.	Taxeringsvärde.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Gifte.....	9	24 1/2	1,105,300	10	20 1/2	1,147,100	5	5	4 1/2	289,500	1	1	47,200	3	11	22 1/2	1,757,573	10	33 1/2	1,950,900	1	—	—	—
Ogifte.....	4	6 1/2	531,600	2	1 1/2	64,000	5	1	4	4,000	—	—	—	5	3	1 1/2	44,400	—	—	—	—	1	5 1/2	209,500
Summa	13	31 1/2	1,636,900	12	22 1/2	1,211,100	10	6	4 1/2	293,500	1	1	47,200	8	14	24 1/2	1,801,973	10	33 1/2	1,950,900	1	1	5 1/2	209,500

Af ofvanstående person-antal äro:					
de, som finnas upptagne under kolumnen	f r å n				Summa.
	Norge.	Danmark.	Tyskland.	Schweitz.	
1	1	12	—	—	13
4	—	10	2	—	12
7	—	8	2	—	10
8	—	4	2	—	6
11	—	1	—	—	1
14	—	6	1	1	8
15	—	9	5	—	14
18	—	9	1	—	10
21	—	1	—	—	1
22	—	1	—	—	1
	1	61	13	1	76

antalet personer, innehafvande jord på arrende, ökats med 1 och att jemväl mantal och taxeringsvärde ökats, detta senare med 293,000 kronor.

Särskilda administrativa förfoganden för inneväanare, som tala främmande språk, hafva icke ifrågakommit.

Skismatiska rörelser kunna anses hafva tilltagit, men de hafva icke ledt till bildande af särskilda församlingar. Baptistiska trosmeningarne äro fortfarande de som vinna de flesta anhängare. Uppförande af särskilda så kallade missionshus har tilltagit och tillloppet af åhörare är betydligt vid de ofta förefallande tillfällen, då kringresande lekmän i dessa hus hålla föredrag.

Under perioden hafva *civila äktenskap* blifvit afslutade: 3 inför magistraten i Kristianstad, 6 inför kronofogden i Östra och Vestra Göinge härads fögderi, 20 inför kronofogden i Villands, Gärds och Albo härads fögderi, 1 inför kronofogden i Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi och 1 inför kronofogden i Ingelstads och Jerrestads härads fögderi; alltså tillsammans i länet 31.

I nästföregående femårsberättelser antydda förändringar i

afseende å *byggnadssättet* å landsbygden har under senaste perioden fortgått, så att, med undantag af de nordliga delarna af Göinge fögderi, der skogarne ännu icke öfver höfvan afverkats och således ännu byggnader af trä uppföras, vid byggnadsföretag mest användes sten, nemligen till boningshus brändt tegel och till ladugårdsbyggnader gråsten.

Beträffande *klädedrägt, födoämnen, dryckesvaror, folknöjen* och *läsning* å landsbygden hafva förhållandena under perioden visat sig enahanda som i förra femårsberättelsen omförmåles.

Endast 1 *skarpsskytteförening* finnes kvar, nemligen Kristianstads, och den räknar omkring 100 medlemmar, men öfningar förekomma nu mera sällan.

År 1881 stiftades för Kristianstads och Malmöhus län gemensamt en *skytteförening* sådan som afses i Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 20 december 1878, för hvilken, »Skånska Skytteföreningen» benämnd, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i båda länen den 25 maj 1881 faststälde stadgar, i hvilka en del ändringar den 19 sistlidne oktober blifvit faststälde.

3. Näringar.

A) Jordbruk. *Jordmånens beskaffenhet* i länet är, såsom i förra femårsberättelsen angifvits, mycket omvexlande. I de sydöstra och nordvestra delarne äfvensom i Helgeådalens omkring Kristianstad är den i allmänhet bördig, likaså i Vinnöadalen inom Önnestads sockens område med sträckning åt Åraslöf och Sörby.

Bördig jord påträffas visserligen ock på mindre områden inom länets öfriga delar, men grus och sandmylla äro inom dessa delar i allmänhet den rådande jordarten. Äfven denna jordmån lemna dock vid någorlunda gynsam väderlek god skörd af råg, potatis och hafre.

Beträffande *brukningsättet* synes vaxelbruket, som länge varit det mest använda, fortfarande vara stadigt i ständigt tilltagande, i samma mån åkerarealen genom nyodlingar ökats samt odlingen af klöfver, gräs och rotfrukter kunnat intagas i cirkulationen.

Jordbruket har under den tid, denna berättelse afser, varit stadigt och snabbt framåtskridande såväl i intensivt som extensivt afseende. I samband med den i rask tillväxt stadda odlingen af rotfrukter och genom införande af flere förbättrade redskap, har jorden blifvit djupare bearbetad och bättre rensad från ogräs samt tillförd en större mängd växtnäring, dels i form af naturlig gödsel, hvarpå tillgången med anledning af boskapsskötselns betydliga utveckling ständigt ökats, dels i form af konstgjorda gödningsämnen, som för hvarje år blifvit använda i allt större utsträckning. Mergel, som inom de flesta delar af länet finnes i stor mängd och af synnerligen god beskaffenhet, användes nästan öfver hela länet med framgång som jordförbättringsmedel. Grunddikning har ock blifvit utförd på betydliga områden. Genom torrläggning och odling af förut vattendränkta marker har äfven den odlade jordens areal ökats. Denna förökning torde kunna beräknas till omkring 15,000 tunnland.

Men äfven på annat sätt har landbruket gått framåt i in-

tensivt afseende. Sålunda spåras redan från femårsperiodens början ett sträfvande att genom användande af ett renare och kraftigare utsäde vinna ymnigare och värderikare skördar. Detta sträfvande, som visat sig öfver hela vårt land och på många ställen gifvit upphof till förhoppningar, som kanske icke i hela sin vidd kunna förverkligas, har inom länet medfört ganska stora fördelar, i det jordbrukarne, både större och mindre, lagt mera vikt vid utsädets beskaffenhet än förut och derigenom uppnått goda resultat, så att icke obetydliga kvantiteter af utsädeshafre börjat att med fördel afyttras till andra län och till och med, om ock ännu i ringa utsträckning och mer på försök, till utlandet.

Landtmannen har nu vida större benägenhet än förr att betala mer än förbrukningsvärdet för säd, lämplig till utsäde, och han har lärt sig inse de stora fördelar, hvilka vinnas genom att till utsäde använda endast de bästa kvaliteter.

Visserligen återstår ännu mycket att i detta afseende uträtta, särskildt beträffande utsädets frihet från inblandning af främmande varieteter, men icke så litet är redan vunnet, och sedan uppmärksamheten väl blifvit rigtad på betydelsen af att använda högre förädlade sädes- och rotfruktsvarieteter, kan man hoppas att det icke skall dröja länge, innan de sämre, föga gifvande varieteterna skola vara alldeles undanträngda. Till detta resultat kan den inom länet anordnade *frökontrolleringen* sägas hafva i icke ringa mån bidragit.

Då den under de närmast föregående årtiondena i Tyskland och Danmark började undersökningen af det i handeln förekommande utsädesfröet, som bekant är, ledde till högst obehagliga upptäckter rörande beskaffenheten af dessa varor och gaf anledning till införande af verksam kontroll i de flesta länder, var Kristianstads län ett bland de första i Sverige, som erhöi en frökontrollstation, hvilken på Hushållningssällskapets bekostnad år 1879 inrättades i Kristianstad.

Denna inrättning har sedan dess oafbrutet varit i verksamhet och undersökt öfver 2,000 fröprof, företrädesvis klöfver- och gräsfrö samt utsädesspannål.

Skörden under perioden utföll så, att år 1881 sädestillgången var medelmåttig, i anseende till regnig väderlek under bergningstiden, att år 1882 såväl säd- som foderskörden var mycket god, dock lemnade säden vid tröskning icke så rik afkastning som halmens myckenhet syntes betinga, att år 1883 sädestillgången var god och fodertillgången medelmåttig, att år 1884 såväl säd- som foderskörden var god och att år 1885 säd- och foderskörden var fullt medelmåttig, ehuru halmen efter vårsäden, i följd af ymnig nederbörd under bergningstiden, blef af mindre god beskaffenhet.

Spanmålsprisen hafva under perioden i betydlig mån fallit.

Hvete noterades år 1881 till 3 kr. 84 öre pr kubikfot.

» » » 1885 » 2 » 49 » » »

Råg » » » 1881 » 2 » 98 » » »

» » » 1885 » 1 » 89 » » »

Korn » » » 1881 » 2 » 22 » » »

» » » 1885 » 1 » 82 » » »

Hafre » » » 1881 » 1 » 45 » » »

» » » 1885 » 1 » 18 » » »

B) Ladugårdsskötsel. Till följe af spanmålsprisens fall hafva länet landtbrukare med få undantag ändrat sin hushållning så, att ladugårdsskötseln under flere år kan anses hafva lemnat den förnämsta andelen i deras inkomster. Till en början egnades stor uppmärksamhet åt frambringandet af slagtboskap, hvaraf stora partier exporterades till Danmark och England, men sedan äfven köttpriset under senaste tiden nedgått, har man mera allmänt slagit sig på mejerihandteringen, och betydliga äro framstegen i denna del af landthushållningen, detta både med afseende på mängden af framställda produkter och produkternas kvalitet.

På de flesta större egendomar inom länet har man också nått den ståndpunkt, att endast en högst obetydlig del af den skördade vårsäden blifvit afyttrad, utan största delen använd till kreaturens utfodring.

Liksom man inom åkerbruket arbetat på att förbättra utsädet, har inom ladugårdsskötseln uppmärksamheten fortfarande varit riktad på mjölkboskapens förädlade och detta icke blott genom urval bland de inhemska raserna och deras korsning med de erkänt bästa utländska, utan ock genom införskrifvande från utlandet af utmärktare individer till afvelsdjur och till och med hela uppsättningar af de för våra förhållanden bäst passande raserna.

Mjolk-kornas antal, som i den nästföregående berättelsen beräknades till 67,000 stycken, har betydligt ökats och kan för närvarande uppskattas till öfver 74,000.

Dessutom har man sökt ordna utfodringen på det ändamålsenligaste sätt, och, ehuru allt större kvantiteter rotfrukter och andra foderväxter för hvarje år producerats samt en stor del af den producerade spanmålen användts till kreaturens utfodring, hafva för hvarje år allt betydligare kvantiteter kraftfoderämnen blifvit använda. Jemte det att utmärkta mjölk- och tjurar blifvit vid de tid efter annan återkommande landbruksmötena prisbelönta, hafva särskilda, flere gånger om året åter-

kommande specialutställningar för slagtboskap och mejeriprodukter blifvit föranstaltade af Hushållningssällskapet gemensamt med Malmöhus läns Hushållningssällskap, en anordning som i sin mån bidragit att stegra intresset för dessa grenar af landthushållningen. Också hafva talrika mejerier anlagts inom alla delar af länet och de äldre hafva utvidgats och försetts med tidsenliga maskiner. Priset på mejeriprodukter har, oaktadt de gradvis sjunkit under hela den tid, som i denna berättelse afses, hållit sig högt i jämförelse med priset på spanmål och andra landbrukets produkter. Det är tydligt, att denna förändring, såsom ock redan blifvit antydt, återverkat fördelaktigt på landbruket genom den betydligt ökade tillgången på gödsel, som kommit åkerjorden till del.

Från och med år 1882 har Hushållningssällskapet anställt en mejeriasistent med skyldighet att mot ringa ersättning tillhandagå länets landtbrukare och mejerister med råd och upplysningar angående mjölkboskapens utfodring och mjölkens behandling samt mejeriers anläggning med mera; och har detta biträde varit flitigt anlitadt under hela den sedan dess förflutna tid.

Åt hästafveln har under perioden fortfarande egnats omsorg och de årliga prisbelöningarne hafva utgjort

1881 för 11 hingstar och 27 ston	kronor 2,760.
1882 » 15 » » 68 »	» 2,885.
1883 » 19 » » 61 »	» 2,850.
1884 » 16 » » 52 »	» 2,700.
1885 » 22 » » 53 »	» 2,575.

Handelsprisen å kreatur och ladugårdsprodukter hafva under perioden fallit, men icke i sådan nämnvärd mån som prisen å spanmål och hafva mejeriprodukter bäst hållit sig i pris.

Biskötseln, som i allmänhet bedrifves endast för husbehof, har dock på en del ställen tagit något större utsträckning, hvartill i sin mån bidragit att 1883 års landsting och Hushållningssällskapet hvardera anvisade 300 kronor, dels till ersättning åt sakkunniga personer, som i länet meddelade råd och upplysningar rörande biskötsel, och dels till anskaffande af modeller för tidsenliga biboningar och annan materiel.

Fjäderfäskötseln har också gått icke obetydligt framåt. Hönsafveln har förbättrats genom utländska rasers inblandning, och den lätthet, hvarmed ägg numera kunna försändas till andra orter, har befordrat afsättningen, så att hönsafvel befunnits vara lönande. Gäss och änder försändas äfven till andra orter, dock mest från länets sydliga delar.

Trädgårdsskötseln har under perioden gått framåt i åtskilliga delar af länet, särskildt inom den nordöstra delen, hvarest jordmänen, på grund af sin stora kalkhalt, i hög grad lämpar sig för fruktträdsodling. Beaktansvärdt är utan tvifvel ett försök, som af enskild person blifvit påbörjad, att plantera fruktträd på förut icke odlad, i hög grad stenbunden och oländig mark, som i sitt ursprungliga tillstånd lemnat högst ringa eller ingen afkastning, men som efter några års förlopp, sedan den blifvit planterad med fruktträd, bör lemna god inkomst. De gjorda försöken, som lyckats öfver förväntan väl, hafva redan lett till efterföljd, och i flere socknar inom denna del af länet utplanteras hvarje år ett stort antal fruktträd, dels på stenbackar, som förut icke varit uppbrutna till åker, dels på åkrar, som på grund af sin stenbundenhet och oländighet varit högst besvär-

liga att på vanligt sätt häfda, dels ock utefter mindre vägar och vid gärdesgårdar. Då dertill kommer, att de sålunda planterade träden uteslutande tillhöra goda sorter, delvis de allra bästa, har man grundade anledningar till den förhoppning, att denna gren af landthushållningen skall inom orten erhålla en förut icke anad betydelse.

Visserligen har det hänt, att frukten under goda fruktår, som i regeln inträffa hvartannat år, sjunkit så lågt i pris, att det icke lönat sig att utbjuda ordinär frukt till försäljning, utan att denna näst användas till kreatursfoder. Det finnes emellertid grundad anledning till det antagande, att det för framtiden skall blifva bättre sörjdt för tillgodogörandet af de ymniga frukt-skördarne inom orten, sedan Hushållningssällskapet tagit saken om hand och nedsatt en komité med uppgift att utreda saken och föreslå åtgärder till olägenhetens afhjelpande. Den fina frukten har emellertid alltid, äfven under ett så rikt fruktår som 1885, kunnat med fördel afyttras till aflägsnare trakter.

Länets landbruksskola å Tunbyholm i Ingelstads härad har under perioden fortgått i sin verksamhet utan rubbningar och har städse haft så stort antal lärjungar, som utrymmet medgifvit. För alla fem åren tillsammans har lärjungeantalet uppgått till 72, deraf 10 varit betalande och endast ett år vistats vid skolan. Af utexaminerade hafva 23 erhållit anställning såsom ladufogdar och rättare dels inom och dels utom länet, 20 återvändt till hemmet eller ingått vid högre läroanstalter. Dels i följd af bristande förmåga och dels i följd af sjuklighet eller mindre godt uppförande hafva 8 före läsetidens slut afgått. Vid sistlidet års slut voro 18 elever kvar vid skolan. Till lärjungarne hafva årligen utdelats premier och beklädnadshjelp af medel, som Hushållningssällskapet anslagit, med 400 kronor årligen.

Ett landbruksinstitut för länet har blifvit stiftadt genom afidne lagmannen T. L. Sylvans i lifstiden den 23 september 1876 upprättade testamente, deri för ändamålet anslagits Bollerups säteri $9\frac{3}{8}$ mantal samt 4 hela mantal insocknefrälse Bollerups by, $\frac{7}{64}$ mantal af N:o 12 Södra Qverrestad, $\frac{1}{12}$ mantal N:o 9 Toarp, $\frac{3}{32}$ mantal N:o 43 Ingelstorp och $7\frac{1}{128}$ mantal Kabusa, allt i Ingelstads härad, med förordnande derjemte dels att institutet skulle ställas under Landshöfdingens och Hushållningssällskapets i länet samt domhufvudens och kronofogdens i Ingelstads härad och kyrkoherdens i Bollerup styrelse och förvaltning, dels ock att, som nämnda fastigheter jemte andra under Bollerups säteri lydande hemman vore utarrenderade till testators son, landbrukaren P. Sylvan för tiden till den 25 mars 1898, institutet först vid nämnda tid skulle få tillträda de testamenterade egendomarne, men emellertid från fardagen näst efter testators död till tillträdet ega att af årliga arrendet uppbära 15,000 kronor.

Efter lagmannen Sylvans den 1 mars 1879 timade död uppstod tvist om beståndet och tillämpningen af hans testamentariska dispositioner, dels emellan hans arvingar och styrelsen för institutet och dels arvingarne inbördes emellan; men förlikning träffades, hvilken, hvad institutet angick, hufvudsakligen innehöll, att styrelsen skulle afstå från ofvanomförmälda, genom testamentet institutet tillagda fastigheter till arrendatorn deraf, P. Sylvan, mot erhållande af ett vederlag, som beräknades att den 25 mars 1883 utgöra 368,900 kronor, deraf 18,900 kronor med fem procent ränta från samma dag skulle betalas inom viss kort

tid och återstoden 350,000 kronor, derå förbindelse med inteckningssäkerhet skulle till styrelsen affemnas och derå ränta efter 6 procent årligen från samma dag skulle till styrelsen erläggas, borde betalas den 25 mars 1898, med rätt dock för styrelsen att, om den så önskade, i stället för 320,000 kronor af vederlaget bekomma viss jord till motsvarande värde, hvadan, enligt uppgjord beräkning, institutet den 25 mars 1898 skulle hafva till förfogande ett kapital af 973,582 kronor 81 öre, deri inberäknadt under tiden samlade räntor och arrendemedel; och, sedan i anledning af styrelsens för institutet underdåniga hemställan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 6 september 1883 förklarar hinder från Eders Kungl. Maj:ts sida icke möta för styrelsen att ingå på förlikningen, samt förbemäde P. Sylvan till förlikningen gjort två tillägg till institutets fördel, blef samma förlikning af domstol fastställd.

Länets 1883 års landsting ansåg sig böra vidtaga åtgärder för bibehållande i helgd af lagmannen Sylvans förberörde testamente och vid 1884 års landsting fattades beslut att å landstingets vägnar skulle anställas rättegång mot vederbörande i syfte dels att få den af styrelsen för institutet med arvingarne efter lagmannen Sylvan träffade förening genom domstols beslut undanröjd och att till institutet återvinna den egendom, som enligt testamentet tillagts institutet och dels att utfä ersättning för skada, som genom styrelsens åtgärder tillskyndats eller kunde tillskyndas institutet.

Detta landstings beslut underställdes Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som genom resolution den 22 oktober 1884 ansåg sig icke kunna detsamma fastställa, enär å 2 § i Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordning om landsting, enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, icke kunde gifvas sådan tolkning att landsting egde befogenhet taga sig målsmanskap för institutioner för länet, stiftade i ändamål att bibringa undervisning i landtbruk, då icke i stiftelseurkunden uppdrag derom åt landstinget blifvit lemnadt; men, uppå deröfver af 1885 års landsting förd underdånig klagan, meddelade Eders Kungl. Maj:t den 23 december samma år nådigt beslut, att Eders Kungl. Maj:t i den ordning frågan blifvit väckt icke ingick i pröfning, huruvida landstinget egde behörighet att föra talan i fråga om ifrågasvarande testamente, men, med hänsyn till stiftelsens ändamål, fann Eders Kungl. Maj:t likväl landstinget, jemlikt nyss åberopade §, hafva varit oförhindradt att fatta beslut om anställande af rättegång och vidtagande af öfriga dermed sammanhängande åtgärder, för att vid domstol få pröfvad och afgjord, hvad rätt i följd af testamentet kunde landstinget tillkomma, och, med undanröjdande af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes öfverklagade resolution, godkände Eders Kungl. Maj:t derföre landstingets förberörda beslut.

Bränvinsbränningen. Denna näring intager ännu ett framstående rum såsom binäring till jordbruket, hufvudsakligen inom Villands, Gärdss och södra delen af Vestra Göinge härad, der den är mera allmänt utbredd och der den, undantagandes å ett antal större possessioner, bedrifves i bolag med ända till ett tjugotal delegare, som hvardera har en sitt hemmansbruk motsvarande andel deri. I dessa trakter ingår sålunda bränvinsbränningen och den deraf beroende potatisodlingen till väsentlig del i landtbefolkningens verksamhet och affärlif.

Resultatet af näringens utöfvande har berott på tillverkarnes affärsskicklighet, förmåga att bekosta bästa redskapsslag, insigt

att anordna tillverkningens detaljer och att använda affallet på ändamålsenligt sätt. Der dessa faktorer varit öfvervägande, kan näringen anses hafva varit vinstgivande, dock hufvudsakligen såsom häfstång för jordbruket. Annars har den visat sig mindre lönande, men endast undantagsvis ruinerande. Priset å bränvin har under perioden i allmänhet varit nedgående, ehuru genom nedläggning af ett stort antal brännerier vid tiden för kontrollapparaternas införande år 1883 en tillfällig stigning inträdde. Priset har dock mindre drabbat bränvinstillverkaren än potatisodlaren. Emellan 1 krona 70 öre och 1 krona 40 öre för kannan 50 % bränvin hafva prisen vexlat.

I afseende på redskap och byggnader har under senare åren betydlig förändring till det bättre visat sig, äfvenså har en mera sorgfällig och om större insigt vittnande behandling af råämnena gjort sig gällande, hvilket i icke ringa mån torde kunna tillskrivas införandet af kontrollapparaterna, hvarmedelst bränvinutbytet när som helst kunnat utrönas. Bränvinets medelstyrka har under perioden stigit från 72 å 73 % till 75 å 76 %.

Som vid handel om potatis hufvudsakligen afses kvantiteten och endast undantagsvis kvaliteten, har prof af stärkelsehalten sällan förekommit, men den anses utgöra 15 å 16 %.

Säd af inhemsk produktion användes vid brännerierna hufvudsakligen för beredande af malt till nödig utjäsning. Af utländska sädeslag har i större skala blifvit använd amerikansk majs och rysk råg. Prisbilligheten har dervid varit bestämmande samt föranledt någon minskning i potatisodlingen. Ännu synes bränvinsbränning såsom fristående fabriksnäring icke vara lönande. Bränvinstillverkningen i länet under perioden upptages å nedanstående tabell (Tab. Litt. B).

Hushållningssällskapets i länet verksamhet har under perioden omfattat ej blott jordbruk och boskapsskötsel utan äfven trädgårdsskötsel, fiskerinäring och hemslöjd.

För jordbrukets befrämjande har sällskapet sålunda under hela perioden underhållit en i förening med Önnestads folkhögskola inrättad ettårig *undervisningskurs* i landtbruk, hvarjemte sällskapet årligen under åren 1881, 1882 och 1883 anvisat medel till underhåll af 8 frielever vid statens inom länet förlagda landtbruksskola samt så väl för nyssnämnda tre år som för de två påföljande anslagit 400 kronor till premier och beklädnadshjelp åt deraf förtjente elever vid nämnda läroverk.

Under hela femårsperioden har Hushållningssällskapet underhållit en *dikningsförmän* med åliggande för denne att tillhandagå länets jordbrukare vid upprättandet af förslag till dränering, vattenaftappning, ängsvattning m. m. samt att leda dylika arbetens utförande. Under nämnde tjänstemans uppsigt har

under perioden verkstälts dränering å en areal af 6,690 tunnland och utförts kanaler och afloppsdikey till en sammanlagd längd af 395,516 fot.

Till sällskapets åtgärder i och för landtbruket räknas äfven underhåll af en *frökontrollstation*, hvarest länets landtbrukare mot en ringa afgift kunna få underrättelse angående beskaffenheten af till utsäde afsedd spannmål och utsädesfrön, och har denna anstalt varit flitigt begagnad såväl af landtmännen som af ortens köpmän.

För att för länets jordbrukare, företrädesvis de mindre, möjliggöra erhållandet af *konstgjorda gödningsämnen* af fullgod beskaffenhet och till det möjligast billiga pris, har sällskapet anordnat gemensamhetsinköp af dessa varor, och bekostar sällskapet varornas kemiska undersökning och plombering m. m.

För boskapsskötseln har sällskapet äfven verkat. Sålunda har sällskapet aflönat en *mejeriassistent*, med skyldighet för denne att tillhandagå länets landtbrukare med råd och upplysningar rörande kreaturens utfodring, mejeriers anläggande och skötsel m. m. I förening med Malmöhus läns Hushållningssällskap har sällskapet äfven anordnat periodiskt återkommande *utställningar* af gödboskap och mejerialster. Dessa utställningar hafva hållits omvexlande i Malmö och Helsingborg. Till premiering af hästar inom länet har sällskapet årligen under perioden bidragit, 1880—1883 med 3,000 kronor och under de följande två åren med 2,500 kronor årligen.

Under en lång följd af år har sällskapet bekostat fri undervisning åt 8 elever vid hofbeslagsskolan på Alnarp. I följd af minskade tillgångar har sällskapet under de två senast förflutna åren dock icke varit i tillfälle bekosta dylik undervisning för flere än 4 elever.

För trädgårdsskötselns befrämjande har sällskapet årligen lemnat anslag till Skånska Trädgårdsföreningen.

För *fiskerinäringens* förkofran har sällskapet under perioden anslagit medel, tillhopa 3,000 kronor, till fiskeriassistenten dr Trybom, som åtagit sig att undersöka länets sjöar och vattendrag till belägenhet, djup, botten, växtlighet och djurlif samt vattnets beskaffenhet, strändernas naturförhållanden m. m. samt öfriga omständigheter, som kunna gagna eller skada fiskens bestånd och trefnad. Dessa undersökningar hafva under perioden blifvit fullbordade, men på grund af doktor Tryboms utrikesresor har slutlig berättelse ännu icke ingått. För saltsjöfiskets vårdande har sällskapet bekostat aflöning för tillsyningsmän vid länets kuster, men detta anslag har till följe af sällskapets förminskade inkomster under år 1884 måst indragas.

Tab. Litt. B.

Bränvinstillverkningen.

År.	Antal brännerier.	Kannor tillverkad t bränvin, för hvilka afgift erlagts å 1 kr.	Liter tillverkad t bränvin, för hvilka afgift erlagts å 40 öre.	Kannor underbränvin, för hvilka afgift erlagts å 25 öre.	Tillverknings-skatt.	Nederlagsafgift		Kostnader för kontrollen.			
						från brännerier.	Belopp.				
1881	93	6,001,329,2	—	—	6,001,329	20	58	11,880	—	125,536	71
1882	88	4,745,877,9	—	236	4,745,936	90	50	10,490	—	112,243	43
1883	74	—	10,449,934,7	—	4,179,973	88	37	6,993	75	103,609	20
1884	70	—	12,541,645,5	—	5,016,658	20	19	3,656	25	109,666	05
1885	68	—	13,223,887,4	—	5,289,554	96	28	7,848	75	103,037	93

Till *slöjdskickligheten* befrämjande inom länet har sällskapet kraftigt bidragit genom anvisande af medel såväl till central-slöjdskolan i Önnestad som till den vid samma skola inrättade, under sommarmånaderna arbetande undervisningsanstalten i slöjd för folkskollärares utbildande till slöjdlärare. Till den förra har anslaget utgått med 1,000, till den senare med 500 kronor årligen. Äfven till Träne slöjdskola för qvinnor, för hvilken här nedan vidare redogöres, har sällskapet lemnat bidrag.

Sällskapet lemnar årligen 500 kronor till ett mindre *landtbruksmöte*, hvilket anslag i tur och ordning erhålles af de fem distrikt, i hvilka länet är indeladt. Under perioden hafva hållits tre sådana utställningar. Derjemte hålles hvar tredje eller fjerde år ett så kalladt större, hela provinsen omfattande, landtbruksmöte. Ett sådant har under perioden hållits i Kristianstad. Dessutom har Skånska Trädgårdsföreningen under år 1885 anordnat en större trädgårdsutställning i Kristianstad.

C) Skogshushållning. Länet, som jemte Malmöhus, Hallands och Blekinge län fortfarande utgör området för rikets södra *skogsdistrikt* under inseeende af skogsinspektör, fortfar äfven att vara fördeladt i två revir, nemligen Engelholms, omfattande Norra och Södra Åsbo, Bjäre och Vestra Göinge härad, samt Åhus, omfattande Östra Göinge, Villands, Gärds, Albo, Ingelstads och Jerrestads härad, inom hvarterdera af hvilka revir är anställd en jägmästare. *Bevakningspersonalen* består af 4 ordinarie och 3 extra kronojägare inom Engelholms revir samt 2 ordinarie och 2 extra kronojägare jemte 1 extra bevakare inom Åhus revir, af hvilka äro anställda: inom förstnämnda revir, 3 ordinarie kronojägare å flygsandsfältet vid Engelholm, 1 ordinarie kronojägare å Mölleröds kungsgård, med 16 socknar i Vestra Göinge härad såsom bevakningstrakt derjemte, och 1 extra kronojägare å hvarterdera af Torekovs och Magnarps flygsandsfält och Kalleberga kronopark; samt inom Åhus revir, 1 ordinarie kronojägare å hvardera af Gamla Espets och Osby bevakningstrakter, 1 extra kronojägare i hvardera af Rickarums och Örkeneds bevakningstrakter och extra bevakaren å Beckaskogs kronopark.

Kronoparkerna hafva under perioden ökat genom inköps dels år 1882 af i Osby socken, Östra Göinge härad, belägna Vestra Hyltan om 62·75 hektar och dels år 1885 af i Glimåkra socken, samma härad, belägna $\frac{13}{16}$ mantal Vesslarp om 1,208·45 hektar, hvarförutan till kronopark blifvit afsatta 286·34 hektar af kungsgården Beckaskog och 28·03 hektar af f. d. löjtnantsbostället N:o 1 Åhus.

Dessutom hafva, till följd af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 16 oktober sistlidet år, för kronans räkning blifvit inköpta 1,264 tunnland 25·35 kappland, utgörande de andelar i södra och vestra flygsandsplanteringarna vid Engelholm, hvilka tillhört Bjersgårds fideikommiss och Spannarps säteri med underlydande samt öfrige enskildes hemman i Höja, Starby och Ausås socknar mot köpeskilling, beräknad efter 50 kronor tunnlandet, genom hvilken transaktion blifvit undanröjda de tvistigheter angående dispositionsrätten till berörda flygsandsplanteringar, som tid efter annan under loppet af flere år uppstått. Deremot har kronan genom försäljning afhändt sig kronoparken, som tillhörde indragna korporalsbostället N:o 3, $\frac{1}{8}$ mantal Röe i Näflinge socken, Vestra Göinge härad, hvilket i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 27 april 1883 blifvit försäldt till enskild person mot 7,000 kronor.

Den i förra femårsberättelsen omförmälda, af Yngsjö byemän väckta fråga om fri dispositionsrätt öfver byns, under skogsstatens tillsyn ställda *flygsandsfält* har genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 31 oktober 1884 blifvit sålunda afgjord, att åboarne fått tillträda de vid verkställt laga skifte dem tilldelade andelar af fältet, med berättigande att sjelfve öfvertaga värden och förvaltningen af fältet under vilkor: att vindfällan och torrskog finge af byemännen tillgodogöras, men afverkning af den friska skogen ske endast efter utsyning af revirförvaltaren; att en stormkappa till skydd för planteringarne och innaför belägna inegor af minst 300 och högst 500 fots bredd skulle utstakas utefter Östersjön och Helgeå, der ingen annan afverkning än af torrskog finge ske; att ståndskogsliqvid efter laga skifte icke genom afverkning finge å fältet företagas; att betning icke finge ega rum inom stormkappan eller annorstädes förutom å områden, hvilka dittills begagnats till åker eller höstnad och hvilka af revirförvaltaren pröfvas utan fara dertill kunna användas och hvilka platser skola vara särskildt inhägnade; att byemännen för otillåten afverkning skola vara underkastade påföljd af vite, som Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande egde stadga; att hägnaderna mellan fältet och inegorna af byemännen fortfarande skola underhållas i laggildt skick; att årligen minst 23 tunnland af fältet skola skogsodlas; samt att, för öfvervakande af gifna föreskrifters iakttagande, syn å fältet skall hållas hvar femte år och revirförvaltaren dessutom årligen förrätta besigtning derå; hvarförutan föreskrift meddelats, huru förfaras bör, då vid syn befinnes att missvärd af fältet egt rum eller att gifna bestämmelser för förvaltningen icke iakttagits.

Den 31 december 1884 stadgade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vite af 300 kronor för otillåten afverkning eller betning och den 23 och 24 juli sistlidet år förrättades syn å fältet, hvarefter under den 7 och 8 september samma år stormkappan af skogsinspektören utstakades.

Andra förändringar med *flygsandsfälten* hafva icke under perioden förekommit, utom att Skåne—Hallands jernväg blifvit framdragen genom vestra planteringen vid Engelholm.

De *domän- och boställsskogar*, för hvilka interimsskoghushållningsplaner, enligt med Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 31 mars 1876, under förra femårsperioden icke hunnit blifva uppgjorda, hafva under nu ifrågavarande period utgjort föremål för dylika planers uppgörande, men handhafvandet af föreskrifterna i dessa planer medför, i brist af tillräcklig bevakningspersonal, stor svårighet.

För underlättande af den skogsodling, domän-arrendatorer enligt fastställda hushållningsplaner fått sig ålagd, har domänstyrelsen i åtskilliga fall tillåtit risbränning å de afverkade hyggerna och tagande af en eller två grödor derefter, med föreskrift att sista utsädet skall vara råg och i sammanhang dermed barrträdsfrö utsås. Denna kostnaderna nedsättande skogsodlingsmetod har i flere fall visat gynnsamt resultat.

Af kronoparkerna, hvilka i öfrigt äro till större delen skogsodlade, företer den i Rickarum ett undantag, emedan der all plantering misslyckats i följd af ollonborrhars härjningar under år 1882.

Följande året företogs insamling och tillintetgörande af 400,000 dylika insekter, innan äggläggningen hunnit ske. Icke destomindre visade sig larfverna under åren 1884 och 1885, visserligen icke i så stor mängd som 1882, men dock tillräckligt att

förstöra parkens plantskolor. Som fyra år åtgå, innan insekten genom förvandlingar från ägg, larf och puppa blifver färdigbildad, så kommer resultatet af förberörda insamling att visa sig först nästkommande år.

Å de större *enskilda egendomarna* skötes *skogen* i allmänhet väl genom särskild skogsförvaltning, som med omsorg bedrifver afverkningen och återplanteringen, hvaremot skogsskötsel å mindre jordbruksfastigheter, med få undantag, icke bedrifves. Den i förra berättelsen antydda öfverdrifna skogsafverkningen å de mindre jordegendomarne i länets egentliga skogsbygd, Östra Göinge härad, har under senaste perioden fortgått på ett för framtida skogstillgång betänkligt sätt, helst afverkningen skett utan plan, och åtgärder för återväxt icke i nämnvärd mån företagits. De egor, som ligga utmed jernbanor och större vägar, bära härom mest beklagligt vittnesbörd.

Afverkningsättet består i allmänhet icke i gallring, utan i total nedhuggning, hvarefter och sedan marken aftvingats två grödor, den utlägges till bete, hvarvid kreaturen, som utsläppas tidigt på våren, i brist på annat, afnaga uppspirande plantor; dock vinnlägger sig en och annan om skogsåterväxt genom markens besåning med frö i andra grödan, och som detta förfaringssätt lyckats väl, kan det möjligen mana till efterföljd af andra, som också hafva ett godt exempel att följa i det sätt, hvarpå domänerna i orten skötas. Den omsorg för uppdragande af skog, som, enligt hvad i senaste femårsberättelsen antyddes, visat sig bland egare af mindre jordegendomar i Engelholms revir, har också, likasom sparandet af der befintlig skog, äfven under sist-förflutna femårsperioden fortfarit.

Egentligt *svedjande* har icke under perioden förekommit, ej eller *skogseldar* af någon betydighet.

Bruket af stenkol såsom *brännmaterial* har tilltagit, i samma mån derfor lämpliga ugnar allt mer kommit i handeln på landsbygden. För öfrigt nyttjas bland allmogen torf och har tillverkningen deraf förbättrats, så att en och annan till och med börjat dervid använda maskiner.

Prisen å skogsprodukter hafva äfven under denna period nedgått i samma mån som under förra perioden, så att de äro 40 å 45 procent lägre än under perioden 1871—1875.

Skogsskolan har under perioden blifvit flyttad från Danielslund till Kollleberga kronopark, der den fortsatt sin verksamhet och varit besökt af så många lärjungar, utrymmet kunnat medgifva.

Skogsegendomen »*Krooksminne*», som står under delegerades af länets landsting förvaltning, har fortfarande vårdats väl, enär landstinget för hvarje år, efter verkställd revision, beviljat styrelsen ansvarsfrihet för förvaltningen.

D) Rofdjurs utödande. Belöningar derfor hafva icke under perioden blifvit utbetalda och de djur, för hvilkas dödande belöning numera erhålles, förekomma i länet mera sällsynt. I länets nordliga delar, der räfvar stundom till icke obetydligt antal förekomma, hafva under vintertiden skallgångar blifvit anställda. Om rofdjurs utödande i öfrigt och om husdjurs dödande af rofdjur meddelas särskilda uppgifter i enlighet med föreskriften i Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 12 juni 1880.

E) Bergs- och brukshandtering samt F) Fabriker, manufaktur och handverk. *Bergshandtering* i egentlig mening förefinnes icke

i länet. *Kalkstensbrott* bearbetas i Ignaberga, Ignaberga socken, Vestra Göinge härad, i Hanaskog i Qviinge socken, Östra Göinge härad, och å Maltesholm, Östra Sönnarslöfs socken, Gärds härad, samt till mindre del i några socknar af Ingelstads och Jerrestads härad, der brytning af sten till trappor och grafvårdar förekommer och af hvilket slags sten en del förbrännes till kalk.

Andrarums alunbruk i Albo härad har under perioden bedrifvits i lika inskränkt skala som under förra femårsperioden, i det af dess 22 privilegierade kokpannor endast en blifvit beagnad. Tillverkningen af alun utgjorde:

År 1881	405 tunnor.
» 1882	279 »
» 1883	240 »
» 1884	368 »
» 1885	166 »

i och för hvilken årligen åtgått omkring 200 kubikfamnar bok- och ekved samt 1,000 lass torf.

Torsebro krutbruk i Färlöfs socken har under perioden fortfarande drifvits och är i afseende på detsamma icke något anmärkningsvärdt att tillägga hvad i förra femårsberättelsen omförmäles.

I afseende på *fabriksnäringen* är att bemärka:

att den i staden Kristianstad, trots de tryckta konjunkturer, som, synnerligen under senast förflutna åren, varit rådande, företett afsevärd stegring, i thy att, — utom det att Ljunggrenska jerngjuteriet och mekaniska verkstaden, fastän en annan dylik fabriksinrättning, på sätt nedan skall närmare omförmälas, blifvit anlagd å landet i stadens närhet, fortfarande utöfvat beaktansvärd verksamhet, och skånska spritfabriksaktiebolaget i samma omfång som förut fortsatt sin rörelse, — Finlands ångbryggeri blifvit ombyggt och betydligt utvidgadt, en enskild person tillhörig trikotfabrik betydligt utvidgats samt såsom nya fabriker tillkommit en ångqvarn, hvars rörelse och omsättning är ganska betydlig, och en spritförädlingsfabrik, hvars alster tillvunnit sig ganska stort förtroende;

att å landsbygden såsom nyanlagda fabriker äro att räkna: skånska ättiksfabriken å Gustafsborg i Perstorps socken, Norra Åsbo härad, hvarest såsom råämne för tillverkningen användas trä af björk och andra för ändamålet passande trädslag; och uppgick tillverkningen sistlidet år till 120,000 kannor;

jerngjuteri och mekanisk verkstad å de egor af Åsums socken i Gärds härad, hvilka, under benämning Hvilan, gränsa intill Helgeå och chausséen, som leder från Långebro vid Kristianstad;

ångbryggeri vid Karpalunds station å Kristianstad—Hessleholms-jernbanan; och ett tegelbruk i Ullstorps socken, Ingelstads härad; samt att förutvarande fabriker under perioden fortsatt sin verksamhet; den mest betydande, Klippans pappersbruk, som förbättrats genom anskaffande af en del nya maskiner, i oförminskad skala, men en del andra med någon minskning i tillverkningen. Fastän *handtverkerierna* i allmänhet numera icke hafva samma betydelse som fordom, synes dock icke någon tillbakagång under perioden hafva låtit sig förmärka. Hvad bleck- och plåtslagareyrket beträffar, har till och med framsteg egt rum, beroende på ökad förbrukning af mjölk-kärl och lampor samt användande af plåt till taktäckning.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda *karpfiskodlingsanstalt*, inrättad å Gustafsborgs egendom i Perstorps socken, Norra Åsbo härad, har under perioden i betydlig mån blifvit utvecklad. Fiskdammarne antal uppgår nu till 65 på en areal af omkring 850 tunnland, och har anläggningskostnaden uppgått till icke obetydligt öfver 100,000 kronor.

Från och med oktober 1881 till och med april 1882 upptogs och försåldes 700 stycken treårig karp, i vigt uppgående till 1,168 g .

Följande fångstperioder lemnade

1882—1883.....	9,000 st. fyrårig karp, eller	27,000 g
1883—1884.....	15,780 » » » »	48,600 »
1884—1885.....	10,000 » » » »	27,700 »
1885—1886.....	11,140 » » » »	31,716 »

af hvilket sistnämnda antal fiskar 2,000, som icke uppnått önskvärd vigt, åter utsattes i dammarne. Afsättningen af fångsten har skett hufvudsakligen till Tyskland, till en del i Köpenhamn och i öfrigt i Sverige. Proportionen kan någorlunda mätas efter 1883—1884 års fångst, deraf försåldes till Tyskland 11,000 st. = 35,600 g , till Köpenhamn 1,450 st. = 4,500 g , och återstoden, deraf 1,000 st. till Stockholm, afsattes i Sverige. Prisen hafva varit i Sverige omkring 75 öre och i Tyskland omkring 70 pfennige per g . Orsaken till att de två senaste årens fångst varit mindre än nästföregående 1883—1884 års har befunnits vara den att de äldre moderfiskarne lemnat endast obetydligt yngel under föregående år och anledningen dertill har sedermera blifvit funnen och afhulpits, så att under innevarande år hafva samma antal fiskar i samma lekdammar lemnat omkring 300,000 stycken yngel, der föregående åren ynglet knappast kunnat räknas till 4 å 5,000. Beaktansvärdt är att hela denna karpodling härleder sig från år 1879 i de första då inrättade dammarne insläppte, från Seeland hemtade 26 karpar, deraf 16 honor.

Hafsfske bedrivnes å länets vestra kust i Bjäre och Södra Åsbo härad vid Båstad, Kattvik, Torekov, Ramsjö, Lervik, Vejby, Magnarp, Skepparkroken och Engelholms hamn, samt å länets östra och södra kust i Villands, Gårds och Albo härad vid Landön, Tosteberga, Åhus, Yngsjö, Knäbeck, Hvitemölla, Kivik, Vik och Killehusen samt i Jerrestads och Ingelstads härad

vid Baskemölla, Simrishamn, Brantevik, Skillinge, Örnahusen, Sandhammar, Kåseberga, Hammar, Kabusa och Nybro. Af dessa platser äro såsom egentliga *fiskelägen* att anse Ramsjö, Knäbeck, Hvitemölla, Kivik, Vik, Skillinge och Kåseberga, der befolkningen har fisket till hufvudnäring. Visserligen benämnas Torekov äfven såsom fiskläge, men af befolkningen derstädes utgöra de, som idka fiske såsom hufvudnäring, den mindre delen. Af fisklägena äro Kivik, Hvitemölla och Brantevik de, som hafva största fiskeribefolkning. Fisket har vida större betydelse vid östra och södra kusten än vid den vestra, men fångsten utfaller högst olika det ena året mot det andra. Sill-, lax- och ålfiskena äro de mest betydande; ålfisket i synnerhet vid Yngsjö, Kivik och Hvitemölla.

Genom kronobetjeningen har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande låtit undersöka förhållandena, sådana de föredde sig sistlidet år, och efter deras uppgifter har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sammanfattat den uppgift, som innefattas i bilagan (*Tab. Litt. C*).

Då uppgifterna till största delen måst hemtas från fiskarne och desse icke alltid sjelfve kunna noga redogöra för sin fångst, äro naturligtvis värdetalen icke fullt tillförlitliga, men de torde närmelsevis angifva förhållandena.

Bestämmelser angående beskaffenheten af redskap, som vid hafsfske får begagnas, med mera äro gifne:

1:o) beträffande södra och östra kusten från Malmöhus läns gräns till Hammarsudde norr om Åhus genom länsstyrelsens beslut den 30 juni 1873 och den 3 juni 1879;

2:o) beträffande den så kallade Saxaviken, belägen emellan Villands härads kust, å ena, och kusten af Blekinge län å andra sidan, genom länsstyrelsernas i Kristianstads och Blekinge län gemensamma utslag den 18 december 1880;

3:o) beträffande Skelderviken vid vestra kusten af Kristianstads och Malmöhus län genom länsstyrelsernas gemensamma utslag den 29 december 1884; och

4:o) beträffande Laholmsbugten genom länsstyrelsernas i Kristianstads och Hallands län gemensamma utslag den 29 december sistlidet år.

Hvad angår *fiske i insjöar och vattendrag* äro under perioden bestämmelser gifna genom länsstyrelsens utslag

Tab. Litt. C.

Uppgift angående hafsfsket vid Kristianstads läns kuster under år 1885.

	Fiskeribefolkning.			Bönder, torpare och backstugugärdare, som idka fiske.	Fiskredskapens värde i kronor.								Fångstvärde i kronor.						
	Män.		Huskar och barn.		Notar.	Nät och garn.	Sill- och strömmingsnät.	Rysjor och homnor.	Ref och annan redskap.	Båtar.		Summa.	Sill och strömming.	Lax.	Ål.	Torsk.	Spottor och hundror.	Diverse annan fisk.	Summa.
	Gifte.	Ogifte.								För forsk- och annat fiske.	För sill- och strömmingsfiske.								
Vid fiskesplatserna å vestra kusten i Bjäre härad.....	99	49	258	91	270	3,365	19,260	330	1,081	15,450	5,490	45,246	18,525	3,005	23	1,400	2,290	582	25,825
Vid fiskesplatserna å östra kusten i Villands, Gårds och Albo härad.....	238	85	809	38	475	6,655	59,010	92,670	9,941	13,525	8,155	190,431	24,080	7,646	61,560	2,385	3,572	665	99,908
Vid fiskesplatserna å östra och södra kusten i Jerrestads och Ingelstads härad	264	65	806	52	3,955	2,240	25,430	15,790	2,962	25,025	8,965	84,367	44,550	22,600	34,200	13,500	2,500	100	117,450
Summa	601	199	1,873	181	4,700	12,260	103,700	108,790	13,984	54,000	22,610	320,044	87,155	33,251	95,783	17,235	8,362	1,347	243,183

den 26 februari 1881 beträffande Luhrs och Bubbarps sjöar i gränsen emellan Östra och Vestra Göinge härad;

den 27 oktober 1881 beträffande Helge-å från Broby i Östra Göinge härad till åns utmyrning i hafvet vid Åhus och Yngsjö samt med denna del af ån sammanhängande mindre vattendrag;

den 10 december 1881 beträffande Tydinge och Kollsjöarna, belägna i gränsen mellan Östra och Vestra Göinge härad;

den 28 juni 1882 beträffande Råbelöfs-sjön i Villands härad;

den 11 november 1885 beträffande de åar och mindre vattendrag, som utfalla i hafvet å länets östra kust söder om Yngsjö; och

den 17 november 1885 beträffande Oppmannasjön i Villands härad; hvarförutan länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län genom gemensamt utslag den 16 september 1881 meddelat bestämmelse om fisket i Sjöberga sjö, belägen i gränsen emellan Vestra Göinge härad i Kristianstads och Frosta härad i Malmöhus län.

Dessutom har länsstyrelsen genom utslag den 9 januari 1884 stadgat förbud mot fångst af kräftor under april, maj, juni och juli månader.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Angående *allmänna vägar och skjutsning* bifogas föreskrifna **tabellen N:o 2.**

Tillökningen under denna period af häradsvägarnes längd har berott derpå, att, af de i förra femårsberättelsen omförmälda nya vägdelningar i Östra och Vestra Göinge härad, den som afser förstnämnda härad blifvit under perioden af länsstyrelsen fastställd, i följd hvaraf åtskilliga nya vägar blifvit såsom häradsvägar upptagna. Vestra Göinge härads vägdelning har deremot blifvit upphäfd och ärendet återförvisadt till förrättningsmannen.

Ehuru sockenvägarnes längd under perioden minskats med de vägar, som ingått uti Östra Göinge härads allmänna vägdelning, utvisar ofvannämnde tabell uti samma vägars sammanlagda längd en tillökning, som i verkligheten icke egt rum, och som förklaras derigenom, att väglängden i förra femårsberättelsen i denna del, i följd af vederbörandes oriktiga meddelanden, upptagits lägre än vederbort.

Minskningen uti längden af indelade med skjutsanstalter försedda vägar är en följd af tvenne skjutsanstalters indragning.

Uti tabellen upptagna kostnader för omlagda eller betydligt förbättrade vägar afse

1:o utgräfning af Ullarpsbackarne i Sätaröd å vägen emellan Vestra Vram och Hörby. I och för denna vägförbättring användes 6,000 kronor, deraf i statsanslag erhöles 3,700 kronor;

2:o förbättring af 0.2 mil häradsväg inom Finja socken på kommunens bekostnad. Vidare äro på de väghållningsskyldiges egen bekostnad förbättrade 1.4 mil sockenväg, deraf 1 mil uti Röke socken och 0.4 mil uti Sandby socken.

Under år 1885 har Eders Kungl. Maj:t anvisat ett anslag å 14,200 kronor till anläggning af den del af landsvägen från staden Ystad förbi Nybro vid gränsen mot Malmöhus län till det så kallade Berserkahuset inom Kristianstads län, som omfattar brobyggnaden öfver Nybroån jemte en inom länet belägen tillfartsväg och i längd utgör 2.44 kilometer.

Detta arbete har under år 1885 endast i så måtto blifvit börjadt, att banken blifvit fyld och planerad till en längd af 0.5 kilometer från ån.

Anläggning af *enskilda jernvägar* har under perioden tagit icke obetydlig utsträckning och har dertill i väsentlig mån bidragit kommunernas benägenhet att ingå såsom delegare i de bildade bolagen.

Den i förra femårsberättelsen omförmälda jernväg emellan Karpalunds station å Kristianstad—Hessleholms jernvägen till Degeberga, genomlöpande Skepparslöfs, Vä, Träne, Östra och Vestra Vrams, Lyngsjö, Efveröds, Vidtsköfle och Degeberga

socknar i Gärds härad på en sträcka af 30 kilometer, har under senaste femårsperioden blifvit fullbordad och öppnades för allmän trafik 1881. Den har åtta mellanstationer, nemligen Öllsjö, Skepparslöf, Ovesholm, Nöbbelöf, Tollarp, Östra Vram, Efveröd och Vidtsköfle.

Bolaget för nämnde jernväg har under perioden anlagt bibana från Efveröds station till Åhus, ledande öfver egor af Efveröds, Köpinge och Åhus socknar, i gränsen emellan sistnämnda två socknar öfvergående Helgeå. Denna bibana håller i längd 15 kilometer och har tre mellanstationer, nemligen Gärds—Lyngby, Hernestad och Ripa.

I Gärds jernväg med nyssnämnda bibana hafva följande kommuner tecknat aktier för tillsammans 258,000 kronor, nemligen Skepparslöf, Vä, Träne, Östra Vram, Vestra Vram, Lyngsjö, Efveröd, Östra Sönnarslöf, Vidtsköfle, Degeberga, Maglehem och Åhus.

Den äfvenledes i förra berättelsen omförmälda, då förberedda anläggning af jernväg emellan Simrishamns stad och Tomelilla station å Ystad—Eslöfs-jernvägen har likaledes under perioden nått fullbordan och öppnades för allmän trafik den 12 december 1882. Den har en längd af 27 kilometer och genomlöper Simris, Jerrestads, Östra Tommarps, Stiby, Smedstorps, Östra Ingelstads, Qverrestads, Ullstorps och Tryde socknar samt har fem mellanstationer, nemligen Jerrestad, Tommarp, Gärnsås, Smedstorp och Lunnarp. Anläggningskostnaden har uppgått till 800,000 kronor, deri inberäknadt 136,585 kronor för rörliga materielen. Aktieegare i bolaget äro: Simrishamns stad för 106,000 kronor samt Jerrestads, Tommarps, Simris, Nöbbelöfs, Vemmerlöfs och Stiby socknar i Jerrestads härad, Östra Herrestads, Ingelstads, Smedstorps och Qverrestads socknar i Ingelstads härad samt Rörums socken i Albo härad för tillsammans 126,500 kronor.

För allmän trafik i augusti månad sistlidet år öppnade, emellan Helsingborg och Halmstad ledande, Skåne—Hallands jernväg genomlöper Kristianstads län på en sträcka af 30.7 kilometer, nemligen Ströfvelstorps och Höja socknar i Södra Åsbo härad samt Barkåkra, Förslöfs, Grefvie och Båstads socknar i Bjäre härad, med anslutning vid Engelholms stad till Engelholms—Landskrona-jernvägen och med stationer för öfrigt vid Vegeholm, Engelholms hamn, Barkåkra, Förslöf, Grefvie och Båstad; och i sammanhang med nämnde jernväg anlagd tvärbana från Åstorps, i Björnekulla socken af Södra Åsbo härad belägna, station å Engelholms—Landskrona jernvägen till Kattarps, i Malmöhus län belägna, station å Skåne—Hallands jernvägen och derifrån till Höganäs, Åstorp—Höganäs-jernväg benämnd och för

trafik öppnad i januari sistlidet är, leder på en sträcka af 6.7 kilometer genom Björnekulla, Vestra Broby och Strövelstorps socknar i förenämnda härad och har å denna sträcka station i Ormatorp.

I Skåne—Hallands jernvägsaktiebolag hafva följande kommuner i Kristianstads län tecknat aktier:

Engelholms stad	för kronor	10,000.
Barkåkra socken	»	25,000.
Förslöfs »	»	25,000.
Grefvie »	»	30,000.
Vestra Karups socken	»	50,000.
Hofs socken	»	15,000.
Bästads »	»	20,000.

Under sistlidet är påbörjades och under innevarande år har fullbordats anläggning af jernväg emellan Kristianstad och Sibbhult i Hjersås socken, Östra Göinge härad, på en sträcka af 34 kilometer genomlöpande, jemte del af Kristianstads stad tillhörande mark, Nosaby, Fjelkestads, Österslöfs, Oppmanna och Hjersås socknar med stationer vid Kristianstad samt i Rödaled, Balsby, Österslöv, Ekestad, Gårrö, Arkelstorp, Kaffatorp, Immeln, Tubbarp, Hylta och Sibbhult. Anläggningskostnaden har hittills uppgått till 665,475 kronor 52 öre, deraf 93,349 kronor 49 öre belöpa sig på rörliga materielen, och i bolaget för jernvägen, som benämnes Kristianstad—Immeln's jernvägsaktiebolag, hafva såsom aktieegare ingått:

Kristianstads stad	för kronor	50,000.
Österslöfs socken	»	20,000.
Oppmanna »	»	20,000.
Vånga »	»	10,000.
Hjersås »	»	15,000.
Örkeneds »	»	5,000.
Glimåkra »	»	6,000.
Enskilda personer	»	226,100.

För allmän trafik öppnades:

bandelen Kristianstad—Immeln den 3 december sistlidet är och

bandelen Immeln—Sibbhult den 18 maj innevarande år.

Enligt särskild koncession af den 16 oktober 1884 har bolaget under innevarande år anlagt jernbana i fortsättning med förestående från Sibbhult till Glimåkra på en längd af 6 kilometer, genomlöpande Hjersås, Emislöfs och Glimåkra socknar med stationer i Röena och Glimåkra. Anläggningskostnaden har hittills uppgått till 103,603 kronor 10 öre, deraf 9,150 kronor för rörlig materiel, och har Glimåkra socken härtill bidragit med 40,000 kronor och enskilde personer med 30,000 kronor. För allmän trafik öppnades denna bandel den 1 sistlidne september.

Likaledes påbörjades under sistlidet år anläggning af jernväg emellan Kristianstad och Åhus, hvilken under innevarande år blifvit färdig och den 19 sistlidne maj öppnades för trafik.

Den har en längd af 17 kilometer och är satt i förbindelse med Kristianstad—Hessleholms-banans station i Kristianstad, derifrån den leder längs utmed Vestra boulevarden och vidare öfver stadens egor samt öfver egor hörande till Nosaby, Gustaf Adolfs, Rinkaby och Åhus socknar. Anläggningskostnaden har uppgått till 390,636 kronor 98 öre, deri likväl icke inberäknad jordlösen, som ännu icke blifvit bestämd. Uti anläggningskostnaden hafva deltagit: Kristianstads stad med 150,000 kronor,

Gustaf Adolfs kommun med 10,000 kronor, Rinkaby kommun med 8,000 kronor och enskilde aktietecknare med 86,200 kronor. Trafiken å denna bana besörjes med Kristianstad—Hessleholms-banans materiel och den har varit ganska liffig, så att inkomsterna under sistlidne juli månad uppgingo ända till 14 kronor 96 öre per dag och bankilometer.

Äfvenledes påbörjades under sistlidet år jernvägsanläggning emellan Hörby i Malmöhus län och Tollarps station å Gärds härads jernväg på en sträcka af 25.15 kilometer, deraf 14.9 kilometer inom Kristianstads län, genomlöpande Linneröds och Vestra Vrams socknar, hvilka i företaget äro intressenter hvardera för 15,000 kronor. Arbetet har under innevarande år nått sin fullbordan och banan är redan för allmän trafik öppnad. Stationer inom Kristianstads län finnas vid Linneröd, Liarum, Sätaröd, Skjettellunga och Törastorp.

Sedan Eders Kungl. Maj:t under den 1 augusti 1884 meddelat koncession för anläggning af jernväg från Karpalunds station å Kristianstad—Hessleholms jernväg öfver Färlöf, Qviinge, Knislinge och Broby till Hästveda station å södra stambanan och Eders Kungl. Maj:t genom nådig resolution den 21 november samma år godkänt koncessionens öfverlåtande på Hästveda—Karpalunds jernvägsaktiebolag, blef arbetet på nämnda jernvägsanläggning under sistlidet år påbörjadt och har under innevarande år blifvit fortsatt och fullbordadt.

Denna jernväg, som redan är för allmän trafik öppnad, har en längd af 36.79 kilometer och genomlöper Färlöfs, Qviinge, Knislinge, Gryts, Östra Broby och Hästveda socknar.

Såsom aktieegare hafva i bolaget ingått:

Färlöfs socken	för kronor	25,000.
Strö »	»	3,000.
Qviinge »	»	40,000.
Knislinge »	»	20,000.
Gryts »	»	15,000.
Emislöfs »	»	12,500.
Östra Broby socken	»	60,000.
Enskilda personer	»	174,500.

Mellanstationer å jernvägen äro sex, nemligen: Färlöf, Bjärlöf, Qviinge, Vanås, Östra Broby och Glimminge.

Vid sammanförande af de belopp, för hvilka landtkommuner i länet ingått i jernvägsanläggningsföretag, visar sig att 5 kommuner i Bjäre härad tillsammans in-

gått för	kronor	165,000.
10 kommuner i Östra Göinge härad för	»	241,500.
6 » i Villands » » »	»	118,000.
12 » i Gärds » » »	»	238,000.
1 » i Albo » » »	»	2,000.
4 » i Ingelstads » » »	»	53,000.
6 » i Jerrestads » » »	»	71,000.
		888,500.

Länets städer hafva ingått i jernvägsanläggningsföretag:

Kristianstad	för kronor	800,000.
Simrishamn	»	106,000.
Engelholm	»	81,100.
		987,100.

Alltså i hela länet för kronor 1,875,600.

Dessutom hafva landtkommuner tecknat aktier i följande ifrågasatta jernvägsanläggningar:

Mellan Åstorp och Markaryd, Örkelljunga socken	kronor 40,000.
Östra Ljungby »	» 40,000.
Mellan Degeberga och Tomelilla, Hörröd socken	» 20,000.
Raflunda »	» 8,000.
Andrarum »	» 15,000.
Fogeltofta »	» 22,000.
Mellan Kaffatorp och Jemshög, Näsums socken	» 60,000.

Postanstalterna i länet voro vid sistlidet års slut följande:

Postkontor.

Bästad, Simrishamn, Engelholm, Hessleholm, Osby, Klippan och Kristianstad.

Poststationer.

Andrarum, Arkelstorp, Attarp, Ballingslöv, Barkåkra, Beckaskog, Bjernum, Borrby, Broby, Bromölla, Brönnestad, Brösarp, Degeberga, Efveröd, Engelholms hamn, Esphult, Farstorp, Finja, Fjelkestad, Fjelkinge, Fogeltofta, Fridhem, Förslöv, Gersnäs, Glimminge, Glimåkra, Grefvie, Gualöv, Gumlösa, Gunnarstorp, Gälds—Köpinge, Gälds—Lyngby, Hammenhög, Hjernerup, Hjärsås, Huaröd, Hyllstofta, Häglinge, Hästveda, Hörja, Hörup, Ifö, Immeln, Jerrestad, Karpalund, Killeberg, Kivik, Knislinge, Lunna-ryd, Lyngsjö, Löderup, Maglehem, Mattered, Munka—Ljungby, Norra Vram, Nosaby, Näfvinge, Näsrum, Oppmanna, Ovesholm, Perstorp, Qvidinge, Qviinge, Ripa, Riseberga, Röke, Rörum, Sandby, S:t Olof, Skepparslöv, Skillinge, Smedstorp, Spannarp, Stoby, Strö, Ströfvelstorp, Svenstorp, Sörbytorp, Sösdala, Tings—Nöbbelef, Tjörnarup, Tollarp, Tomelilla, Tommarp, Torekov, Ty-ringe, Vankifva, Vanås, Vemmerlöf, Verum, Vestra Karup, Vidt-sköfle, Villands—Vånga, Vinslöf, Visseltofta, Vittsjö, Åhus, Årröd, Åsbo—Fagerhult, Åsbo—Össjö, Åstorp, Önnestad, Örkelljunga, Örkened och Österslöf.

Landtbrefbäring.

Broby—Emislöv, Efveröd—Huaröd—Degeberga—Hörröd, Brösarp—Kivik, Simrishamn—Kivik, Simrishamn—Nöbbelef, Bollshög—Glemminge, Hammenhög—Hofby, Hammenhög—Borrby—Hörup, Hammenhög—Stiby—Hannas—Ingelstad, Svenstorp—Öfraby, Svenstorp—Glemminge—Löderup, Tomelilla—Ullstorp, Tomelilla—Benestad, Tomelilla—Smedstorp, Tjörnarup—N. Rörum—Riseberga, Perstorp—Oderljunga, Klippan—Stenestad, Örkel-ljunga—Florshult, Engelholm—Åsbo, Össjö—Engelholm—Höja—Starby, Engelholm—Barkåkra—Förslöv—Grefvie—Munka—Ljungby—Tossjö och Munka—Ljungby—Åsbo—Tostarp.

Beträffande skjutsanstalterna i länet får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddela följande:

Under år 1881 hafva gästgifveriet i Ulfs och skjutsanstalten i Furustad blifvit indragne, och funnos vid periodens slut i länet 29 gästgifverier, 8 skjutsstationer och 5 så beskaffade skjuts-anstalter, som omförmälas i 26 § 1 mom. kungl. skjutsstadgan.

Med anledning af väckt fråga om indragning af skjuts-stationen i Vestra Karup samt inrättande i dess ställe af dylik anstalt uti Bokesliden, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshaf-vande, i öfverensstämmelse med sitt i ämnet den 18 februari

1881 meddelade utslag, förklarar, att skjutsstationen i V. Karup skulle indragas för den tid från och med 1883 års början till-vägbragt entreprenad i Bokesliden komme att fortgå.

Under juni månad 1882 förrättades auktioner för skjuts-ningens upplåtande på entreprenad under 3 år från 1883 års början vid 29 gästgifverier och 8 skjutsstationer, i afseende å hvilka äldre entreprenad gick till ända vid slutet af år 1882.

Resultatet blef följande:

Skjutsanstalter.	Anbud.	Fordradt bidrag pr år.	Landstin- get be- stämt bidraget till	Det af lands- tinget bestämda bidraget blef	
				antaget.	för- kastadt.
Kristianstad	Maximilega.	Kronor. 3,500	Kronor. 2,500	1	—
Engelholm	»	700	500	1	—
Simrishamn	»	400	400	1	—
Spången	»	1,000	600	1	—
Blekemåsa	»	225	100	1	—
Åstorp	»	600	400	1	—
Åby	»	600	500	1	—
Ö. Ljungby	»	150	100	1	—
Örkelljunga	»	200	150	1	—
Fagerhult	»	200	75	1	—
Margretetorp	»	400	400	1	—
Torekov	»	300	100	1	—
Bästad	»	300	—	1	—
Bokesliden	»	—	—	—	—
Vittsjö	»	190	190	1	—
Bjernum	»	180	180	1	—
Kädarup	»	200	200	1	—
Tyringe	»	600	100	1	—
Sösdala	»	75	—	1	—
Hessleholm	»	1,900	900	1	—
Vanneberga	»	150	100	1	—
Qviinge	»	1,000	300	1	—
Broby	»	750	—	—	1
Hästveda	»	—	—	—	—
Marklunda	»	300	100	1	—
Rickarum	»	75	40	1	—
V. Vram	»	400	200	1	—
Nöbbelef	»	400	400	1	—
Edenryd	»	—	—	—	—
Fjelkinge	»	650	650	1	—
Åhus	»	1,500	550	1	—
Brösarp	»	450	300	1	—
Rörum	»	300	200	1	—
Degeberga	»	400	300	1	—
Stiby	»	400	220	1	—
Hammenhög	»	350	300	1	—
Glemminge	»	—	—	—	—

Sedan skjutsningen vid Broby gästgifveri blifvit af entre- prenör för år 1883 öfvertagen mot endast maximilegan, har, efter det vid en sistnämnda år hällen ny auktion anbud gjorts om skjutsningens öfvertagande derstädes under åren 1884 och 1885 mot rätt att i årligt bidrag erhålla 600 kronor, entrepre- nören antagit af landstinget beviljadt bidrag 400 kronor.

Jemväl vid auktioner 1882 åstadkoms entreprenad för skjutsningens utgörande vid skjutsanstalterna Bromölla, Näsum, Oppmanna, Svenstorp och Tomelilla, inrättade enligt 26 § skjutsstadgan, och bestämdes skjutslegan vid dessa anstalter till dels 2 kronor, dels 2 kronor 40 öre, dels 2 kronor 50 öre.

Under juni sislidet år förrättades äfven auktioner för skjutsningens upplåtande på entreprenad under 3 år från innevarande års början vid 29 gästgifverier och 8 skjutsstationer.

Resultatet häraf blir följande:

Skjutsanstalter.	Anbud.	Fordradt bidrag pr år.	Lands-tinget bestämt bidrag till	Det af lands-tinget bestämda bidraget blef af entreprenör	
				antaget.	förkastadt.
		Kronor.	Kronor.		
Kristianstad	Maximilega.	3,500	2,500	1	—
Engelholm	»	500	500	1	—
Simrishamn	»	104	104	1	—
Fagerhult	»	100	75	1	—
Örkelljunga	»	150	150	1	—
Ö. Ljungby	»	100	100	1	—
Blekemåsa	»	200	100	1	—
Spången	»	800	600	1	—
Åby	»	475	475	1	—
Åstorp	»	450	400	1	—
Margretetorp	»	400	400	1	—
Bokesliden	»	—	—	—	—
Torekov	»	168	100	1	—
Båstad	»	800	200	1	—
Vittsjö	»	200	190	1	—
Bjernerum	»	180	180	1	—
Kädarp	»	400	200	1	—
Tyringe	Intet.	—	—	—	—
Södala	Maximilega.	150	100	1	—
Hessleholm	»	900	900	1	—
Vanneberga	»	100	100	1	—
Qvlinge	»	600	300	1	—
Broby	»	400	400	1	—
Hästveda	»	—	—	—	—
Marklunda	»	—	—	—	—
Rickarum	»	125	40	1	—
Vestra Vram	»	400	200	1	—
Degeberga	»	300	300	1	—
Nöbbelöf	»	400	400	1	—
Edenryd	»	—	—	—	—
Åhus	»	1,000	550	1	—
Fjelkinge	»	650	650	1	—
Brösarp	»	300	300	1	—
Rörum	»	400	200	1	—
Stiby	»	125	125	1	—
Hamnehög	»	300	300	1	—
Glemminge	»	—	—	—	—

Äfven åstadkoms entreprenad för skjutsningen vid Bromölla, Oppmanna, Svenstorp och Tomelilla skjutsanstalter.

Alla af landstinget beviljade bidrag hafva blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda.

Till följe deraf att icke något entreprenadanbud för Tyringe gästgifveri skedde vid sislidet års auktionsförrättning, bestrides skjutsningen derstädes innevarande år af reservlaget, men vid förnyad auktion har anbud skett å maximi-entreprenadlegan och 100 kronor bidrag för hvarterdera af nästkommande två år, och har innevarande års landsting beviljat detta bidrag.

Antalet *skjutshästar*, som från skjutsanstalterna utgått, har under de senast förflutna tio åren varit i betydlig mån nedgående, så att det under sislidet år icke ens uppgick till hälften af det som året 1875 utvisade. Det utgjorde sistnämnda år 17,055, år 1880 utvisade antalet 10,245 och sislidet år utgjorde det 8,305.

Det är icke tvifvel underkastadt att orsaken härtill kan sökas i tillkomsten under årens lopp af de många jernvägsförbindelserna.

B) Sjökommunikationer. Förutom länets i förra femårsberättelsen angifne sex *kusthamnar*, nemligen: Simrishamns, Åhus, Engelholms, Båstads, Torekovs och Kiviks, äro att bemärka i senare åren med bidrag af allmänna medel förbättrade båthamnar vid Skillinge i Hoby socken och vid Kåseberga i Valleberga socken, Ingelstads härad samt vid Hvitmölla i Hvitaby socken Albo härad.

Angående hamnen vid Åhus, som är lastageplats för Kristianstad, antyddes i förra femårsberättelsen, att rörelsen varit tillbakagående alltsedan tillkomsten af Kristianstad—Sölvesborgs jernväg. Detta menliga förhållande fortfor under åren 1881 och 1882 och hade sin grund deri att, enligt stadsfullmäktiges i Sölvesborg beslut, för varor, som sjöledes infördes och förtullades derstädes, betaltes af hamnens medel frakt å jernvägen till Kristianstad, hvadan importörer härstädes funno det fördelaktigare att förtulla sina varor i Sölvesborg än i Åhus, då frakten från Åhus till Kristianstad inbesparades. Från och med år 1883 inträdde ett annat förhållande i det, enligt stadsfullmäktiges i Kristianstad beslut, af hamnens i Åhus medel bekostats frakt till Kristianstad för varor förtullade i Åhus, och i följd häraf stego åter hamninkomsterna derstädes, så att tolagsersättningen, hvilken år 1882 nedgick till 2,158 kronor 76 öre, hvarterdera af påföljande två år var i stigande och sislidet år uppgick till 4,629 kronor 80 öre samt hamnens inkomster i öfrigt jemväl under samma tid stigit från 8,255 kronor 37 öre för 1882 till 17,680 kronor för sislidet år. Tillkomsten af de flere jernvägar, som ansluta till Kristianstad och särskildt Kristianstad—Åhus jernvägen, samt förbindelsen emellan Hörby och Tollarps station å Gårds härads jernväg betinga emellertid oafvisligen fördjupning och förbättring af hamnen vid Åhus, och förberedande åtgärder i detta syfte hafva redan blifvit vidtagna, i det undersökning förrättats och kostnadsförslag blifvit uppgjort samt stadsfullmäktige i Kristianstad ingått med underdånig ansökan till Eders Kungl. Maj:ts om beredande af statsanslag till hälften af kostnadsförslagssumman 416,000 kronor.

Hamnen vid Båstad, som är anlagd af kommunen och i hvilken 6 fot djupgående fartyg kunna inlöpa, har under perioden undergått reparationer, som medtagit en kostnad af 9,397 kronor, och till hamnen vid Torekov, jemväl anlagd af kommunen och i hvilken 8 fot djupgående fartyg kunna inlöpa, har under perioden erhållits i statsanslag 18,300 kronor.

Angående *ångfartygstrafiken* åberopas näst föregående två femårsberättelser, emedan förändringar under senaste perioden

icke inträffat vidare än att, efter tillkomsten af Kristianstad—Sibbhults jernvägen, en mindre ångbåt befarit sjön Immeln i Villands härad, hvars natursköna belägenhet framkallat icke obetydlig trafik af lustfarande under sommarmånaderna.

I viss mån för åstadkommande af förbättrad sjökommunikation, dock mest för att bereda bättre aflopp för Helgeåns vatten söderut nedanför Kristianstad, har under sistlidet år för en kostnad af 13,500 kronor, dertill Kristianstads stad bidragit med 4,500 kronor och jordegare å landet tillskjutit 9,000 kronor, blifvit utfördt arbete sålunda, att två å ömse sidor om en, söder om Horna sjö, genom hvilken vattendraget leder, belägen ö, »Flötön» kallad, befintliga årännor, hvilka under årens lopp delvis igen-grott och uppgrundats, blifvit utgrädda till sammanlagdt 150 fots bredd och 3 å 8 fots djup samt att gamla årännan, der den går genom mera söderut belägna så kallade »Svartsjön», blifvit utgräfd till 100 fots bredd och 3 fots djup.

Genom sålunda tillvägabragt lättare aflopp för vattnet, beräknas att Helgeåns högsta flöden vid Kristianstads-trakten skola nedbringas från 6 till 4 fot.

C) **Handel.** Spanmål, ladugårdsprodukter, skogseffekter och bränvin utgöra fortfarande föremål för den mest betydande handeln. Afsättningen deraf från landsbygden har under årens lopp i betydlig mån tagit annan riktning, i thy att, då förr närmaste städer voro de egentliga afsättningsorterna, numera dels innehafvare af större landtegendomar sätta sig i direkt handelsförbindelse med så väl större inländska exportfirmor som utländske afnämare, hvartill i nämnvärd mån bidragit den direkta ångbåtsförbindelse för transport af kreatur och ladugårdsprodukter, som under senaste decenniet varit i verksamhet emellan de mest betydande kuststäderna i Malmöhus län och England, dels ock, af det sig alltjemt ökande antal landthandlande, en del, i synnerhet de vid jernvägsstationer bosatte, uppköpa spanmål och skogseffekter ej mindre för hållande af förlag, än för vidare afsättning till utrikes ort. Kreaturshandeln för utförsel till Danmark förmedlas i betydlig mån genom danske uppköpare vid de å flere ställen i länet anordnade, å vissa tider förekommande kreatursförsäljningsmöten. Också den större parthandeln med bränvin har tagit annan riktning. Under 1850- och 1860-talen idkades, särdeles i Kristianstad, handel med bränvin i stor skala af flere af stadens handlande, som med tillverkarnes uppgjorde leveranskontrakt och lemnade förskottsliqvid innan tillverknings-tiderna inträdt med utfästade af skadeersättning, oftast 50 öre pr kanna, för fall af bristande leverans å bestämd tid. Lätt-heten att såmedelst åtkomma penningar förledde mången landtbrukare att inlåta sig på tillverkning af bränvin, som han under andra förhållanden kanske funnit betänklig, och mången fick vid-kännas ganska betungande följderna genom oförmåga att fullgöra leveranserna. Detta tillvägagångssätt har i senare tider, om icke försvunnit, så dock i betydlig mån aftagit, allt efter som brännerierna blifvit större och antalet uppköpare mindre, i thy att tillverkningen till det mesta går till reningsfabrikerna i orten och först i renadt skick derifrån försändes till mera aflägsna orter.

Genom den utsträckning, *landthandeln* tagit, har minuthandeln i städerna aftagit. Få platser å landsbygden, äfven obetydligt befolkade, finnas, der icke landthandlande i öppen bod hålla till salu ej mindre nödvändiga hushållsartiklar, än äfven andra varor, mer och mindre behöfliga. Visserligen äro dessa landthandlande

till en stor del nödsakade att taga sina varor från handlande i närmaste städer, men de mera försigkomne och å mera befolkade platser, i synnerhet vid jernvägsstationerna, bosatte sakna icke tillfälle att med i stor mängd kringresande handelsagenter sluta aftal om varor från andra både in- och utländska orter.

Den så kallade *gårdfurihandeln*, förr idkad hufvudsakligen af Vestgöta allmoge, drifves numera mestadels af utlänningar af judisk härkomst, till föga fördel för afnämarna, emedan varorna, med få undantag, äro af högst underhållig art. En annan olägenhet med den i gällande författning meddelade tillåtelse för hvar och en, som dertill anmäler sig, att under vissa vilkor kringföra och annorledes än å marknad till salu utbjuda varor, har visat sig vara att personer, fallna för lättja och kringstrykande lif, begagna denna lätt förvärfvade handelsrätt hufvudsakligast såsom skydd för kringstrykandet.

Med *marknaderna* i länet hafva under perioden icke inträffat någon förändring.

Större kreatursförsäljningsmöten hafva hållits två, tre å fyra gånger om året å af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande bestämda dagar i Åby, Norra Åsbo härad, i Hesselholm och Sösdala, Vestra Göinge härad, i Osby, Loshult, Örkened och Glimåkra, Östra Göinge härad, i Vånga, Villands härad, i Vestra Vram, Gärds härad samt i Ullstorp och Tjustorp, Ingelstads härad, å större delen af hvilka ställen kreaturshandeln varit ganska liflig och uppköpare från Danmark vanligen infunnit sig. Äfven hafva de i förra femårsberättelsen omförmälde *stortorgdagarna* i Kristianstad andra onsdagen i hvarje månad under perioden fortfarande och företett liflig rörelse. De så kallade *torgdagarna*, hufvudsakligen afsedda för tillförsel af lifsförnödenheter, hafva förekommit å nedanstående ställen, till det mesta en gång i veckan, men å ett par ställen endast en gång i månaden, nemligen i Kristianstad, onsdagar och lördagar, i Åby, Spången, Örkellunga och Perstorp, Norra Åsbo härad, i Åstorp och Qvidinge, Södra Åsbo härad, i Båstad och Förslöf, Bjäre härad, i Hesselholm och Sösdala, Vestra Göinge härad, i Osby, Killeberg, Broby, Hästveda och Örkened, Östra Göinge härad, i Åhus, Oppmanna och Vånga, Villands härad, i Vidtsköffe, Gärds härad, i Brösarp och Eljaröd, Albo härad, samt i Tomelilla och Tjustorp, Ingelstads härad.

För *försäljning af bränvin* och andra brända och distillerade spirituösa drycker funnos under försäljningsåret 1884—1885:

	Antal.	
	Minut-handels-ställen.	Utakänk-nings-ställen.
I Kristianstad	1	13
» Engelholm	—	6
» Simrishamn	4	3
» Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi	5	10
» Östra och Vestra Göinge härads fögderi	5	7
» Villands, Gärds och Albo " "	5	8
» Ingelstads och Jerrestads " "	4	8
Summa	24	55

Försäljningsafgifterna för förenämnda försäljningsår upp-gingo:

	Kronor.	
I Kristianstad till	35,450	60
» Engelholm	16,000	—
» Simrishamn	3,619	—
» Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi till	5,519	20
» Östra och Vestra Göinge härads fögderi till	4,438	52
» Villands, Gärds och Albo	4,280	50
» Ingelstads och Jerrestads	3,604	30
Summa	72,912	12

Försäljningsafgifterna under de nästförtgångna försäljnings-åren uppgingo:

	1881.		1882.		1883.		1884.	
	Kronor.		Kronor.		Kronor.		Kronor.	
I Kristianstad	44,640	76	39,352	94	40,170	14	40,237	20
» Engelholm	14,675	19	14,480	—	13,980	—	14,500	—
» Simrishamn	6,462	—	4,690	—	3,665	—	3,635	—
» Åsbo fögderi	4,532	—	8,775	50	5,532	75	5,361	—
» Göinge	6,722	—	5,795	86	4,733	28	4,695	76
» Villands	5,000	—	4,336	75	4,094	90	4,376	25
» Ingelstads fögderi	3,401	05	2,541	55	2,564	55	2,928	50
Summa	85,433	—	79,972	62	74,740	60	75,733	71

Bolag, som öfvertagit ifrågasvarande försäljning, hafva funnits i Engelholm för alla fem försäljningsåren och i Kristianstad för de fyra försäljningsåren 1881—1883 och 1885.

Sådan rättighet att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten *vin och maltdrycker*, som omförmåles i 3 § af nådiga förordningen den 18 september 1874, har af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit beviljad:

Under år	I Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi.			I Östra och Vestra Göinge härads fögderi.			I Gärds, Villands och Albo härads fögderi.			I Ingelstads och Jerrestads härads fögderi.		
	1 år.	2 år.	3 år.	1 år.	2 år.	3 år.	1 år.	2 år.	3 år.	1 år.	2 år.	3 år.
1881	1	—	2	2	—	4	4	—	—	1	—	1
1882	—	—	3	2	—	—	2	—	3	1	—	—
1883	—	—	—	2	—	1	3	—	—	3	—	—
1884	—	—	1	3	—	—	—	—	—	3	—	1
1885	1	—	4	2	—	2	—	—	1	4	—	—

Handel och sjöfart hafva under senare åren försämrats, hvad handeln beträffar hufvudsakligen till följd af minskad köpförmåga hos den stora allmänhet, som har till hufvudnäring jordbruk, hvilket, synnerligast för arrendatorer och innehafvare af mindre egendomar, varit föga lönande i följd af det prisfall å landtmannaprodukter, som under senare åren förekommit; och i samma mån varuomsättningen i allmänhet minskats, hafva frakter för sjöfartidkande nedgått och de, som förekommit, hafva i de flesta fall upptagits af ångfartyg, så att för segelfartygen icke funnits tillfälle till sysselsättning.

En allmän klagan öfver tryckt *ekonomisk ställning* har under senaste åren låtit sig förnimma. Den har, hvad jordbruket beträffar, närmast varit föranledd af förut antydda pris-

fallet å alla slag af landtmannaprodukter, under det omkostnaderna för jordens skötsel icke i motsvarande grad nedgått samt skatter och utskylder varit i stigande. Orsaken till priset fallet å jordbruksalster torde åtminstone till en del kunna sökas i den utländska konkurrensen, mot hvilken jordbrukaren icke kunnat bestå, då han dyrt köpt eller arrenderat jorden samt i de flesta fall saknat eget förlagskapital och måst röra sig med lånta penningar, å hvilka räntan varit högre än i de land, derifrån spanmål införts. Ett annat missförhållande hos den jordbruksidkande allmogen är beaktansvärdt, det nemligen, att mångstädes hufvudfader icke så mycket som förr sjelf deltagar i arbetet och att hans barn för mycket egna sig åt annan mindre fruktbar sysselsättning, så att landbruket på många ställen betungas af flere tärande, än närande personer. I sin mån må också mera dyrbara lefnadsvanor och ökade behof anses tynga i vågskålen. Ifrån fabriksindustriens målsmän har visserligen också försports klagan öfver svårigheten att afsätta tillverknin-garne, men ehuru icke kan bestridas, att denna klagan i viss mån är berättigad, synes dock fabriksrörelsen i länet hafva fortgått i oförminskad skala. Hvad handtverkerierna beträffar, tillgodose dessa i allmänhet behof, hvilka, hur betryckt affärsställningen än må vara, likväl måste fyllas; och klokt beräknande idkare af dithörande yrken hafva således icke i så stor mån som andre näringsidkare varit af de dåliga tiderna berörda.

Lagsökningarne hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande såsom öfverexekutor för landsbygden hafva icke i särdeles betydande mån ökat under senast förflutna fem åren. Antalet anhängiggjorda mål utgjorde:

År 1881	2,105 stycken.
» 1882	2,432 »
» 1883	2,285 »
» 1884	2,779 »
» 1885	2,365 »

Antalet personer, som ådömdes betalningsskyldighet, uppgick:

År 1881	1,126.
» 1882	1,091.
» 1883	1,043.
» 1884	1,173.
» 1885	1,071.

Till betalning ådömde beloppen utgjorde:

År 1881	kronor 334,970.
» 1882	» 373,514.
» 1883	» 365,551.
» 1884	» 406,266.
» 1885	» 426,164.

Exekutorialer, afseende uttagande af penningar, inlemnades till verkställighet:

	Antal.	
	Hos krono-fogdarne.	Hos stads-fogdarne.
År 1881	1,467	137
» 1882	1,596	140
» 1883	1,575	144
» 1884	1,584	154
» 1885	1,494	161

Vid de under senaste fem åren i länets skogsbygd hållna utmätnings- och konkursauktioner har köpeskillingen å dervid förtrytt fastighet i de flesta fall understigit taxeringsvärdet, beroende derpå att fastighetens skog, som utgjort en väsentlig

del af dess värde, blifvit förstörd, men i öfriga delar af länets landsbygd likasom i städerna hafva fastigheterna, hvilka i allmänhet icke äro taxerade till fulla saluvärdet, icke utom i enstaka fall försålts under taxeringsvärdet.

5. Kameralförhållanden.

I tabellen N:o 3 meddelas föreskrifven uppgift öfver ej mindre hemman och lägenheter å landet än äfven stadsjordar jemte taxeringsvärden derå.

Under perioden har intet hemman blifvit ur ödesmål upptaget; men en lägenhet, som ej förut undergått skattläggning, har blifvit skattlagd.

Arlig afgäld har blifvit af länsstyrelsen fastställd för 436 lägenheter, af hvilka 1 afsöndrats på 49 år, men de öfriga för alltid.

Eders Kungl. Maj:t har genom särskilda nådiga beslut meddelat tillstånd till 12 afsöndringar från boställden eller andra kronohemman.

Med tillträdesrätt fardagen nedanskripta år hafva följande kronodomäner blifvit till enskilda personer försålda, nemligen:

1881 kronobetet vid Rebbelberga broar i Rebbelberga socken, Bjäre härad, för 710 kronor;

1881 indragna hospitalslägenheten N:o 2 Åhus i Åhus socken, Villands härad, för 2,400 kronor;

1882 kronobetet Söndraby eller Gånstorp i Vedby socken, Norra Åsbo härad, för 4,050 kronor;

1883 fribetet i Öllajö by i Skepparslöfs socken, Gärd's härad, för 500 kronor;

1884 indragna löjtnantsbostället $\frac{1}{4}$ mantal N:o 1 Åhus i Åhus socken, Villands härad, för 26,000 kronor samt

1884 indragna korporalsbostället $\frac{1}{8}$ mantal N:o 3 Röe i Näfflinge socken, Vestra Göinge härad, för 7,000 kronor.

Under perioden äro från krono till skatte omförda: 1881, $\frac{67}{512}$ mantal i 3 brukningsdelar och 6 lägenheter;

1882, $\frac{131}{512}$ mantal i 7 brukningsdelar och 6 lägenheter;

1883, 3 lägenheter;

1884, $\frac{7}{48}$ mantal i 2 brukningsdelar och 2 lägenheter, samt

1885, $\frac{1}{32}$ mantal i 2 brukningsdelar och 8 lägenheter.

I afseende å förhållandet år 1885 med egendomar af *fideikommissnatur*, egendomar tillhörande *inhemska aktiebolag* samt egendomar tillhörande *främmande magters undersåtar* hänvisas till tabellerna N:is 4, 5 och 6.

6. Politi.

A) Undervisningsanstalter. Allmänna läroverket i Kristianstad, som under perioden i lagstadgad ordning utöfvat sin verksamhet under ledning af rektor, fem lektorer, tio adjunkter, tre öfningslärare samt en å två extra lärare, har räknat lärjungar

höstterminen 1881	285 stycken.
» 1882	300 »
» 1883	319 »
» 1884	301 »
» 1885	280 »

Under denna femårsperiod har läroverket ej mindre än under de närmast föregående varit föremål för frikostig välvilja. Fyra stipendiifonder å tillsammans 13,500 kronor hafva till läroverket donerats. Samtliga för lärjungars understöd eller belöning afsedda, under läroverkskollegii förvaltning ställda fonder utgjorde vid sistlidet års utgång 37,363 kronor 10 öre. Dessutom finnas fortfarande sex »Åberg'ska stipendier», som årligen utgå med 625 kronor, utgörande ränta å en testamenterad och under förvaltning af akademiska konsistoriet i Lund ställd fond.

Kristianstads stads folkskola och småskola har under perioden undergått ej oväsentliga förändringar. Folkskolan har blifvit delad i fyra klasser, så att den så kallade normalplanens fyrtklassiga system är fullständigt genomfördt. Ett nytt skolhus har blifvit uppfördt i stadens södra del för en kostnad af inemot 100,000 kronor med 13 lässalar och lokaler för slöjdskola och gymnastiköfningar. I detta skolhus, som togs i bruk för undervisningen på våren sistlidet år, inrymdes folkskolan för gossar, hvilken förut varit förenad med folkskolan för flickor i norra

gamla skolhuset. Lärare och lärarinnors antal, som år 1880 uppgick till 17, uppgick 1885 till 20.

Antalet af i skolåldern varande barn har ökats från 1,046 till 1,199. I särskildt inrättad aftonskola meddelas undervisning åt sådana konfirmander, som under skoltiden af en eller annan anledning blifvit försummade.

Dahl'ska flickskolan i Kristianstad har under perioden fortsatt sin gagnande verksamhet. Som i år infallit femtionde årsdagen efter stiftarens död, anser Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sig böra lemna en mera utförlig redogörelse för denna skola. Stiftaren, handlanden Johan Henrik Dahl, född i Karlshamn den 27 november 1769, utöfvade under många år sin gagnande verksamhet här i staden och genom testamente af den 31 juni 1835 förordnade han, att ur hans dödsbo skulle utgå 50,000 kronor till »en läroanstalt för religionens och folkupplysningens befrämjande i Kristianstad, att denna läroanstalt skulle benämnas J. H. Dahls flickskola och att deri borde in- »tagas Kristianstads borgerskaps och andra stadens innevänares »döttrar — i synnerhet sådana, hvilkas föräldrar saknade förmåga »att bekosta deras undervisning — för att undervisas i kristendoms- »kunskap och nyttiga handaslöjder och såmedelst beredas och »danas till sedlighet, dygd och arbetsamhet samt till goda och »dugliga husmödrar.»

Året efter stiftarens den 26 april 1836 timade död inköptes den fastighet, i hvilken skolan allt sedan haft sin verksamhet under inseende af en styrelse, som enligt stiftarens förordnande utgöres af församlingens kyrkoherde, en ledamot och en tjänste-

man i Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge samt tre af magistraten utsedde medlemmar af stadens borgerskap. Under den tid af snart 50 år skolan varit i verksamhet hafva 1,021 lärjungar, deri de nuvarande inberäknade, der njutit en i allo vårdad undervisning. Vid innevarande års början uppgick skolans fond, deri inberäknad fastighetens inköpspris 10,000 kronor, till 58,642 kronor 78 öre. Sedan år 1874 har skolan af staden erhållit årligt anslag af 500 kronor.

Lågre allmänna läroverket i Engelholm har äfven under perioden fortgått under ledning af rektor och två kolleger samt tre öfningslärare. Lärjungarnes antal uppgick under höstterminen sistlidet år endast till 35; fördelade, 4 på första klassen, 9 på andra klassen, 12 på tredje klassen och 10 på fjerde klassen.

För *folkundervisningen* har *Engelholm* en fast skola, der undervisningen af en lärare meddelas gemensamt för gossar och flickor i 4 klasser å 2 läsrum. Antalet lärjungar utgöres af 43 gossar och 53 flickor. Dessutom finnes en småskola med 2 lärarinnor, der undervisningen äfven är gemensam; barnen fördelade i 2 klasser å 2 läsrum. Antalet lärjungar är 73 gossar och 23 flickor.

Pedagogien i Simrishamn har under perioden fortsatt sin verksamhet med samma antal lärare som förut, nemligen två. Lärjungeantalet utgjorde vid sistlidet års slut 35 och har antalet under hela femårsperioden varit ungefär detsamma.

För *folkundervisningen* har *Simrishamn* en fast skola för gossar med 78 lärjungar, fördelade å fyra klasser, en fast småskola för både gossar och flickor med 59 lärjungar, fördelade i två årsklasser, samt en enskild skola med 29 lärjungar.

Folkhögskoleundervisningen å landsbygden har af kommunerna omfattats med fortfarande intresse. Vid sistlidet års slut funnos i länets 144 helsocknar, enligt uppgifter, som från samtliga kommunerna meddelats, 380 skolhus, af hvilka 69 blifvit under senaste fem åren uppförda, derför kostnaderna sammanräknade belupit sig till 339,348 kronor 31 öre. Under samma tid hafva reparationer å äldre skolhus medtagit kostnader uppgående till 77,203 kronor 21 öre. I 40 af kommunerna hafva dock under tiden icke ifrågakommit kostnad för nybyggnad eller reparationer.

Folkhögskolan i Önnestad afslutade med april månads utgång 1881 sin trettonde årskurs och började i november samma år fjortonde årskursen samt har under periodens öfriga fyra år fortsatt enahanda verksamhet, så att i november sistlidet år började och i april innevarande år afslutades skolans sjuttonde årskurs. Skolan har två afdelningar. Undervisningsämnen hafva varit för båda afdelningarne gemensamt: modersmålet, historia, Sveriges statsförvaltning, grundlagen och kommunalförfattningar, geografi, geometri, räkning, naturkunnighet, linearritning och sång; för nedre afdelningen särskildt: avvägning och fältmätning, bokföring i enkelt landbruksbokhålleri och skönskrifning, och för högre afdelningen särskildt: jordbrukslära, husdjursskötsel, jordbrukskemi, husdjurens sjukdomar, byggnadslära, bokföring i dubbelt landbruksbokhålleri, avvägning och fältmätning.

Lärjungarnes antal har utgjort:

1881 i nedre afdelningen	38,	i högre afdelningen	15.
1882 » » »	40,	» » »	13.
1883 » » »	46,	» » »	10.
1884 » » »	39,	» » »	15.
1885 » » »	37,	» » »	22.

Skolan, som under hvardera af periodens fem år erhållit understöd af statsmedel 3,000 kronor, af länets Hushållnings-sällskap 1,500 kronor och af landstinget 700 kronor, har under tiden tillvunnit sig alltmer välförtjent anseende, dertill i icke oväsentlig mån bidragit att med densamma sedan år 1876 varit under en särskild afdelning förenad undervisning i husslöjd, hvilken afdelning benämnes »*Kristianstads läns centralslöjdskola*». Till en början erlades särskild afgift för åtnjutande af undervisning i slöjdskolan, men från och med den årslärokurs, som började med november 1881, har undervisningen, med undantag endast för bemedlade ynglingar af en inträdesavgift å 10 kronor, varit kostnadsfri. Också ökades lärjungeantalet från 14 år 1881 till 24 sistlidet år. Läroämnena i slöjdskolan äro: räkning, geometri, byggnadslära, linearritning, snickeri, träsnideri, svarfning, vagnmakeri m. m. Medellöse, välartade lärjungar i folkhögskolan erhålla af dertill anslagna statsmedel stipendier för bestridande af underhållskostnad under lärokursen.

En annan lärokurs i slöjd inrättades vid skolan år 1882, under benämning »*Skånes slöjdlärare-seminarium*», gemensam för Kristianstads och Malmöhus län. Den är tillgänglig för examinerade skollärare, oafsedt om de innehafva ordinarie anställning eller icke, samt för skollärare-elever, bördiga från provinsen, och har till ändamål att bibringa slöjdlärare-skicklighet i och för undervisning i folkskolorna. Kursen är tvåårig, fortgående under två månader årligen under den tid af sommar-månaderna, som sammanfaller med folkskolans ferier. Första årets elever undervisas uteslutande i snickeri och svarfning. Andra årets elever undervisas uti hvarjehanda så kallade hjälpslöjder, såsom träsnideri, korgflätning, borstbinderi och bokbinderi. Hvarje lärareelev erhåller af seminariet 30 kronor om året såsom hjälp till lefnadskostnaden under lärotiden. Dessutom hembjudes åt den församling, der eleven är anställd såsom ordinarie skollärare, kostnadsfritt de flesta af eleven förfärdigade slöjdföremål, att såsom modeller användas vid slöjdundervisning i folkskolorna, och för att ytterligare befordra slöjdens införande i folkskolorna, lemnar seminariet derjemte, i mån af tillgång, direkta understöd åt församlingar inom Kristianstads län, som derom göra anmälan, antingen i penningar till omkring 100 kronor eller ock i värde deremot svarande verktygsuppsättning. Elevernas antal vid seminariet uppgick sistlidet år till 13 i första och 8 i andra årskursen.

Den uti förra femårsberättelsen omförmälda *slöjdskola för qvinnor i Träne socken*, Gärds härad, har under senaste perioden vidmakthållits och verkat gagnande. Skolans lokaler, bestående af en byggnad, innehållande två större undervisnings-salar och två bostadslägenheter, samt en byggnad, innehållande bostad för en lärarinna och 10 å 12 frielever, hafva blifvit uppförda på bekostnad af egaren till Ovesholms gård och skänkte till Träne församling under vilkor att de städse skulle till slöjdskola användas. Undervisningen, som började 1880, afser tillskärning och syning af kläder, lannesöm, slät- och konstväfnad, öfrig qvinnlig handslöjd samt tvätt och strykning och har fortgått under sju lärokurser, hvardera omfattande ett år, med i allmänhet 2 månaders ferier årligen. Sistlidet år ingick äfven en samaritkurs i undervisningen. Elev-antalet har under förenämnda sju år tillsammans uppgått till 231, deraf 44 tillhört Träne församling och 187 andra församlingar i Skåne och Ble-

kinge. Skolans ekonomi handhafves af en manlig styrelse och undervisningen öfvervakas af en qvinlig styrelse.

De uti förra femårsberättelsen jemväl omnämnde två slöjdskolor för flickor i Esphults socken af Gärd's härad hafva äfven under perioden fortsatt att verka i samband med småskolorna.

Skånska döfstummeanstalten i Lund har under perioden vidmakthållits och Kristianstads läns landsting har anslagit bidrag dertill i förhållande till den del, länet i anstalten eger, hvilka bidrag uppgingo

år 1881 till	7,227 kronor 98 öre,
» 1882 »	8,191 » 22 »
» 1883 »	8,718 » 20 »
» 1884 »	9,043 » 72 »
» 1885 »	10,977 » 98 »

hvarföretan 1881 års landsting anvisade ett reservationsanslag af 300 kronor att årligen under fem år från och med 1882 utgå och användas sålunda, att — ifall, då af samma familj inom länet två eller flere döfstumma barn samtidigt bevista döfstummeanstalten samt förmögenhetsförhållandena voro så ofördelaktiga, att, ehuru barnen eller deras föräldrar icke kunde anses såsom fattighjon, anstaltens styrelse beviljar inträde för barnen emot lägsta afgiften — en tredjedel af samma afgift må, på styrelsens requisition, af anslaget utbetalas, under vilkor att en annan tredjedel af samma afgift erlägges af barnens föräldrar eller målsmän och återstående tredjedelen deraf bestrides af kommunen eller andra.

Sedan vid 1881 års landsting förslag blifvit väckt om inrättande af en idiotanstalt för länet och 1882 års landsting dels

Tab. Litt. D. Häst- och nötboskaps-försäkringsföreningars verksamhet åren 1881—1885 i Kristianstads län.

Föreningens namn och verksamhetsområde.	År då verksamheten började.	Influtna försäkringsafgifter eller utdebiterade belopp.	Öfriga inkomster.	Utbetalda ersättningar.	Öfriga utgifter.	Befintliga fonder eller tillgångar.	Värdet af de under loppet af år 1885 försäkrade kreatur.	Försäkringsbelopp.	Utdebiteringsgrund, (utdebiterade öre för hvarje 100 krona ansvarighetsbelopp).					Kreatur, för hvilka under 1881—1885 utbetalta ersättning.		Anmärkingar.
									1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Hästar.	Nötboskap.	
Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads	1877	64,065.48	—	58,351.31	5,932.78	665.92	35,240	846,450	225	165	147	163	148	295	125	
för hästar									176	300	96	230	122			
för nötboskap	1879	2,363.48	233.45	2,430.00	85.91	92.46	200	45,920	50	110	80	140	130	17	16	
Tostarps sockens									70	—	50	40	110			
för nötboskap	1878	80,012.00	—	71,449.00	8,549.00	—	66,015	627,530	158	190	176	155	190	169	281	
Östra och Vestra Göinge härads									20,095	174,900	235	132				
för hästar	1879	88,482.00	5,695.00	88,552.00	5,713.00	88.00	889,940	1,061,270	140	160	180	150	220	216	342	
Albo härads									—	—	—	—				
för nötboskap	1882	3,009.00	957.00	3,572.00	394.00	—	143,700	143,700	—	50	75	30	75	15	17	
Munka-Ljungby sockens									—	—	—	—				
för nötboskap	1882	1,724.00	595.00	2,060.00	180.00	80.00	3,230	92,545	—	70	45	17	65	17	—	
Munka-Ljungby sockens									—	—	—	—				
för hästar	1885	—	9,570.00	—	60.00	35.10	61,560	63,220	—	—	—	—	—	—	—	Verksamheten började först den 28 oktober 1885.
Östra Ljungby o. Kellna socknars									41,490	50,780						
för nötboskap	1885	—	—	—	52.30	—	123,320	123,320	—	—	—	—	—	—	—	Verksamheten började först den 1 november 1885.
Ausås sockens									—	—	—	—				
för hästar	1881	1,814.00	11.00	1,632.00	436.00	255.00	68,836	149,559	—	—	100	—	—	6	—	Vid inträde i föreningen erlägges 1 % af det försäkrade kreatrets värde.
Östra Hoby, omfattande Ingelstads och Jerrestads härad									—	—	—	—				
för nötboskap	1882	2,827.21	200.29	2,084.59	655.71	287.80	102,845	81,215	—	—	130	60	100	14	—	
Qverrestads sockens									—	—	—	—				
för hästar	1883	13,621.51	1,273.96	12,944.64	1,950.83	—	205,120	205,420	—	—	70	210	160	36	—	
Ingelstads o. Jerrestads härad									—	—	—	—				
för nötboskap	1885	1,342.81	109.35	1,303.93	116.92	31.31	36,795	36,795	—	—	50	100	233	—	11	
Valleberga, Glemminge m. fl. socknars									—	—	—	—				
för hästar	1885	624.00	124.80	697.45	77.43	—	124,800	124,800	—	—	—	50	—	3	—	
Valleberga, Glemminge m. fl. socknars									—	—	—	—				

uppdragit at komiterade att till följande års landsting afgifva förslag å lämplig plats för dylik anstalt och a kostnaden för erforderliga byggnader och inventarier, och dels anvisat ett reservationsanslag af 1,000 kronor att årligen under tre år utgå till understöd åt obemedlade, länet tillhörande sinnesslöa barn, som kunde erhålla vård och undervisning i idiothem utom länet, sa beslutade 1883 års landsting, att a bestämd plats på egorna till hemmanet N:o 1 1/2 mantal Låreda, beläget i närheten af Hesselholms jernvägsstation, skulle under år 1884 läggas grund till och under år 1885 uppföras de för ifrågakvarande anstalt erforderliga byggnader och nödiga inventarier anskaffas.

Under ledning af en af landstinget vald styrelse har arbetet blifvit utfördt och öppnades anstalten den 1 sislidne augusti.

Hufvudbyggnaden är uppförd i tre våningar, den nedersta af kilad granit och båda öfvervåningarne af tegel, och ett ekonomihus är uppfördt af trä. I hufvudbyggnaden inrymmes i nedre våningen: kök, handkammare, rum för tjänstepersonalen, badrum och slöjdrum, apparat för värme- och ventilerings-ledning med mera; i andra våningen: läs- och matsalar, direktions-rum samt rum för föreståndarinna och lärarinnor; och i tredje våningen: en lässal, fyra soffrum och rum för sköterskor.

Anstalten är afsedd att kunna emottaga 36 elever. För närvarande äro 24 elever inrymda.

Kostnaden för anstaltens anordnande har uppgått till något öfver 47,000 kronor, deraf 45,000 kronor med Eders Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd under landstingets ansvarighet upptagits såsom amorteringslån på 30 år.

Anstaltens jordrymd, 4 tunnland, är skänkt af egaren till förenämnda hemman och innevarande års landsting har anslagit medel till plantering derä.

B) Kreditanstalter. Kristianstads enskilda bank, med hufvudkontor i Kristianstad, har afdelningskontor i Hesselholm och Osby; Skanes enskilda bank har här i länet afdelningskontor i Kristianstad, Engelholm och Simrishamn.

C) Sparbanker. Dessas antal har under perioden ökat med 8. De utgjorde vid förra periodens slut 50 och vid sislidit ars slut 58. De tillkomna äro: Munka—Ljungby sockens, Förslöfs sockens, Tomelilla, Farstorps sockens, Qvidinge pastorats, Hästveda sockens, Kuislinge sockens och Riseberga sockens.

D) Försäkringsinrättningar. Härom aberopas de tabeller, som, enligt gifven föreskrift, blifvit upprättade och härhos bifogas beträffande brandförsäkringsinrättningar **tabell N:o 7** och beträffande kreatursförsäkring och sjöassurans **tabellerna Litt. D och E.**

Af Svenska större försäkringsbolag hafva Skandia, Svea, Sverige, Skåne, Victoria, Thule, Fylgia och Skandinavien agenturer i Kristianstad och en del af dem äfven på andra ställen i länet.

Sedan, på sätt i förra femårsberättelsen omförmältes, länets landsting under åren 1879 och 1880 vidtagit förberedande åtgärder för att söka tillvägabrinda en **kapital- och liffränteanstalt** för länet, antingen genom anslutning till Malmöhus läns kapital- och liffränteanstalt eller ock genom bildande af en dylik utslutande för Kristianstads län; så och efter det utsedde komiterade vid 1881 års landsting framlagt förslag till reglemente såväl för en för båda länen gemensam anstalt under namn af **Skånska Liffränte- och Kapitalförsäkringsanstalten**, som ock för dylik anstalt för Kristianstads län ensamt, beslutade landstinget, med afslag å allt hvad komiterade föreslagit, att genom skrivelser till ordförandena i kommunalstämmorna i länet anmoda

Tab. Litt. E.

Sjöassuransföreningars för fartyg verksamhet åren 1881—1885 i Kristianstads län.

Föreningens namn och verksamhetsområde.	År, då verksamheten började.	Inflyttna försäkringsavgifter eller utdebiterade belopp.	Öfriga inkomster.	Utbetalda ersättningar.	Öfriga utgifter.	Befintliga fonder eller tillgångar.	Försäkringsbelopp.	Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kronor ansvarighetsbelopp.					Fartyg, för hvilka under åren 1881—1885 utbetalts ersättning.	Anmärkningar.
								1881.	1882.	1883.	1884.	1885.		
Njord med Simrishamns tullkammaredistrikt såsom verksamhetsområde	1877	35,998 ⁰⁹	6,255 ¹²	47,438 ⁶⁴	568 ⁰⁷	12,472 ⁴⁸	171,880	700	700	750	700	700	7	Utdebitering utöfver 7 % af försäkringssumman, som hvarje år såsom assuranspremie erlägges, sker endast för år, då premierna icke försä till betäckande af utgifterna. Endast ett år under perioden, nemligen 1883, har sådan utdebitering förekommit.
Hoppet med Branteviks fiskläge såsom verksamhetsområde	1872	15,327 ⁹⁹	9,166 ¹⁰	14,333 ⁰⁹	—	17,443 ³⁹	163,944	900	300	100	100	100	3	
Skillinge förening med Östra Hoby och Gislöf såsom verksamhetsområde	1875	6,578 ⁰⁰	3,182 ⁰⁰	9,747 ⁰⁰	1,319	1,563 ⁰⁰	52,101	1,077	1,150	1,395	1,581	1,379	20	
								K r o n o r .						

dem att låta utse ombud, som emottoge insättningar i liffränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Malmöhus län.

Emot detta landstings beslut, så vidt det angick sjelfva saken, reserverade sig tingets ordförande och sexton af tingets ledamöter.

Vid 1882 års landsting väcktes nytt förslag om iurättande af en liffränte- och kapitalförsäkringsanstalt för länet, men det afslogs.

E) Pensions- och nödhjelpsinnättningar. Härom äberopas enligt gifven föreskrift upprättade och vidfogade **tabellen N:o 8.**

F) Sjukvårdsanstalter. *Länslusaretten* och *kurhusen* i Kristianstad, Simrishamn och Engelholm hafva under perioden fortfarande vidmakthållits, så att de väl uppfyllt alla rimliga anspråk, och landstinget har för ändamålet lemnat bidrag

år 1881 med	11,646 kronor 01 öre.
» 1882 »	14,959 » 40 »
» 1883 »	10,685 » 89 »
» 1884 »	15,627 » 32 »
» 1885 »	20,838 » 95 »

I Kristianstad har fortfarande vidmakthållits *sjukhus för garnisonen* af Eders Kungl. Maj:ts Vendes artilleriregemente och ett särskildt sjukhus för inrymmande af patienter vid fall af *epidemiska sjukdomar*.

Förändring med *provinsial-* och *andra läkare-stationer* har under perioden icke förekommit vidare än att i Båstad blifvit stationerad en *distriktsläkare* för Båstads, Hofs och Vestra Karups socknar i Bjäre härad samt Östra Karups och Skummeslöfs socknar i Hallands län. I afseende på *veterinärer* och *barnmorskor* har ingen förändring inträffat; men *apotekens* antal har blifvit ökad med ett nytt i Kristianstad, hvilket fått namnet »Kronan.»

Hafsbadsinrättningen vid Båstad samt *brunns- och badinrättningen* vid Engelholm hafva under perioden vunnit i anseende och varit mycket besökta.

Kristianstads Landskansli och Landskontor den 14 december 1886.

Underdanigst

M. G. DE LA GARDIE.

Carl Arc. Olson.

E. Andersson.

Tab. N:o 1.
FOLKMÄNGD.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Den 31 december enligt presternas uppgifter.				Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Bevårings- manskap af alla 5 klass. enligt form. H. i nåd. förord. d. 9 febr. 1861.		Enligt årets mönster- rullor ap- proberade bevårings- skyldige.	
				Hela folkmängden.			Deraf fria från mantals- penningar.						
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.			
A landsbygden	år 1881.....	104,951	111,010	215,961	105,367	111,633	217,000	49,886	54,170	104,056	7,808	1,252	
"	" 1882.....	104,007	110,461	214,468	104,344	111,120	215,464	49,415	54,005	103,420	7,627	1,085	
"	" 1883.....	103,812	110,070	213,882	103,978	110,587	214,565	49,154	53,529	102,683	7,323	1,151	
"	" 1884.....	103,650	109,922	213,572	103,749	110,344	214,093	48,874	53,327	102,201	7,427	1,263	
"	" 1885.....	103,476	109,485	212,961	103,551	109,860	213,411	48,667	52,257	100,924	7,463	1,300	
I Kristianstads stad	år 1881.....	4,480	4,848	9,328	4,019	4,346	8,365	2,235	1,667	3,902	268	41	
"	" 1882.....	4,494	4,908	9,397	3,975	4,316	8,291	2,200	1,624	3,824	254	55	
"	" 1883.....	4,521	4,938	9,459	3,959	4,339	8,298	2,184	1,660	3,844	253	43	
"	" 1884.....	4,627	4,965	9,592	4,013	4,325	8,338	2,219	1,649	3,868	240	49	
"	" 1885.....	4,764	4,969	9,733	4,083	4,406	8,489	2,211	1,715	3,926	292	55	
I Simrishamns stad	år 1881.....	838	1,054	1,892	842	1,055	1,897	393	515	908	69	10	
"	" 1882.....	871	1,077	1,948	873	1,083	1,956	409	534	943	69	13	
"	" 1883.....	890	1,108	1,998	892	1,110	2,002	424	531	955	85	11	
"	" 1884.....	926	1,099	2,025	925	1,104	2,029	444	526	970	102	22	
"	" 1885.....	933	1,093	2,026	931	1,092	2,023	440	499	939	91	16	
I Engelholms stad	år 1881.....	986	1,137	2,123	961	1,096	2,057	464	456	920	70	5	
"	" 1882.....	988	1,156	2,144	960	1,122	2,082	460	475	935	72	11	
"	" 1883.....	867	1,145	2,012	956	1,130	2,086	452	474	926	74	17	
"	" 1884.....	889	1,155	2,044	858	1,129	1,987	348	478	826	62	11	
"	" 1885.....	907	1,160	2,067	876	1,166	2,042	367	508	875	70	10	
Summa för hela länet år 1885		110,080	116,707	226,787	109,441	116,524	225,965	51,685	54,979	106,664	7,910	1,381	

Tab. N:o 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I KRISTIANSTADS LÄN ÅREN 1881—1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslag vid 1885 års slut.	deraf under åren 1881—1885		Kostnad för under åren 1881—1885				Längd af indelade med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1885 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1885 års slut)			
		fulländade och afsy- nade nya vägar.	omlagda eller be- tydligt för- bättrade väg- sträckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betyd- ligt förbättrade väg- sträckor.			med entreprenad.		utan entrepre- nad.	
				Af stats- medel.	Af lands- tings el- ler kom- muners medel.	Af stats- medel.	Af lands- tings el- ler kom- muners medel.		Gästgif- verier.	Skjuts- stationer.		
	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:												
allmänna landsvägar.....	69·640	—	0·05	—	—	3,700	2,300	64·200	23	5	—	
häradsvägar.....	100·110	—	0·20	—	—	—	228	24·700	4	7	—	
sockenvägar.....	163·280	—	1·40	—	—	—	—	1·800	—	—	—	
I städerna.....	0·965	—	—	—	—	—	—	0·965	2	1	—	
Summa	333·995	—	1·65	—	—	3,700	2,528	91·665	29	13	—	
<i>Skjutslegan per mil utgick vid 1885 års slut med:</i>												
2·50—2·00 kronor, hvilket är <i>afver</i> maximilegan enl. § 26 i Kgl. förordn. den 31 maj 1878.....									—	5	—	
1·80 " { hvilket är <i>maximilega</i> , med entreprenadbidrag.....									27	5	—	
" " { hvilket är " utan ".....									2	3	—	
Summa (skjutsanstalter)									29	13	—	
									Kungs- och krono- skjuts.			
Antal utgångna hästar under år 1881.....									92	8,174	1,762	539
" " " " " 1882.....									81	9,022	1,635	—
" " " " " 1883.....									62	8,339	1,235	—
" " " " " 1884.....									41	8,189	1,079	—
" " " " " 1885.....									120	7,196	1,109	—
Summa (hästar)									396	40,920	6,820	539

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSIORDAR M. M. I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

1.	3.		4.	5.	6.					11.		13.	
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.				Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2-4).					Taxeringsvärdet (i kronor)		
	Antal.	Mantal.				Jord- torp.	Ryttare-, soldat- och båtsmans- torp.	Bäck- stugor.	Verk och inrätt- ningar.	Hus i köpingar, villor, kyrkor m. m.	å jordbruks- fastighet.		å annan fastighet.
Oförmed- lade.		Nu varande.	Verk och inrätt- ningar.	Hus i köpingar, villor, kyrkor m. m.									
I. Landsbygden.													
A. Kronoegendomar.													
1) Under allmän disposition.													
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	6	40 875	40 875	6	35	—	—	—	—	—	1,021,100	35,200	
b) Boställen: hemman	213	112 088	111 333	231	147	—	—	—	—	—	3,837,300	31,500	
lägenheter	71	0 375	—	7	—	—	—	—	—	—	47,000	500	
c) Hemman	310	160 765	125 488	315	476	—	—	13	—	—	5,205,900	273,100	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d) Jordlägenheter	629	0 500	—	98	—	—	—	—	5	—	405,700	17,800	
e) Fiskerier	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,700	
f) Verk och inrättningar	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125,900	
2) Under enskild disposition.													
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Hemman	25	3 859	2 989	41	4	—	—	1	—	—	173,000	4,000	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Jordlägenheter	108	0 292	—	—	1	—	—	—	—	—	65,800	6,100	
d) Fiskerier	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,600	
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
B. Skatteegendomar.													
a) Boställen: hemman	1	0 210	0 105	1	—	—	—	—	—	—	4,000	—	
lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Säterier	34	18 479	16 417	142	37	—	—	—	—	—	1,584,800	12,500	
c) Hemman	3,599	1,911 320	1,390 339	12,807	5,139	—	304	512	265	—	68,453,900	4,690,000	
d) Jordlägenheter	544	1 312	—	—	614	—	—	—	—	—	1,199,900	216,500	
e) Fiskerier	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	136,000	
f) Verk och inrättningar	17	—	—	—	—	—	—	52	—	—	—	206,800	
C. Frälseegendomar.													
a) Boställen: hemman	18	9 987	13 875	23	1	—	—	—	—	—	438,200	—	
lägenheter	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	8,400	400	
b) Säterier och ladugårdar	93	187 167	177 417	173	92	—	—	37	1	—	9,998,200	211,800	
c) Rå- och röra- (insockne) hemman	1,197	714 230	509 544	2,954	2,193	—	42	110	—	—	24,238,000	1,399,400	
d) Hemman (utsockne)	1,378	660 474	603 105	5,005	2,374	—	53	121	—	—	28,285,300	1,391,700	
e) Jordlägenheter	409	1 625	—	63	304	—	—	1	—	—	621,500	114,700	
f) Fiskerier	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37,000	
g) Verk och inrättningar	4	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	230,600	
D. Andra fastigheter (som ej inräknats häröfvan).													
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	—	714	—	4,247,100	
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	300	
Summa	8,860	3,823 452	2,991 487	21,867	11,417	—	399	902	987	—	145,588,000	13,397,200	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,912,500	4,292,400	
II. Städerna.													
Kristianstads	12	—	1) 15.00	141	241	55	288	11	23	—	1,357,100	9,143,800	
Sjönsjöhamns	18	—	3 25	25	223	25	197	7	13	—	214,900	1,541,400	
Engelholms	16	—	4 25	13	119	2	200	3	6	—	214,000	1,859,950	
Summa	46	—	22 25	179	583	52	685	21	42	—	1,786,000	12,545,150	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,200	1,596,900	

1) Dessutom äro Näsby och Nosaby under Kristianstad lydande byar indelta i 63 85 s. k. jordfjerdingar.

Tab. No 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

K. Mts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881—1885. Kristianstads län.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa (mantal).	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)					
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa (mantal).	å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Friherre Nils Gyllenstierna & Krapperup	Bjersgård med underlydande	Gråmanstorp.	—	—	6 $\frac{3}{8}$	17 $\frac{1}{8}$	40 $\frac{1}{8}$	2	7	805,200	2,600	—	1,583,200		
	Ingeborarp	Rya.	—	—	—	$\frac{7}{8}$				—	—	30,000		—	—
	Vettinge	Östra Ljungby.	—	—	—	4 $\frac{1}{4}$				—	—	233,000		1,400	—
	Bolestad	Kellna.	—	—	—	1 $\frac{5}{8}$				—	—	80,000		—	—
	Nortofta och Glimminge ...	Vedby.	—	—	—	$\frac{1}{2}$				—	—	10,000		—	—
	Uggarp	Starby.	—	—	—	$\frac{7}{8}$				—	—	70,000		—	—
	Höja och Skörpinge	Höja.	—	—	—	2 $\frac{3}{8}$				—	—	122,800		—	—
	Karlslätt	Rebbelberga.	—	—	—	$\frac{1}{2}$				—	—	35,000		—	—
	Århult och Boarp	Hjernarp.	—	—	—	$\frac{7}{8}$				—	—	30,000		—	—
	Hularp, Muggarp, Engelage.	Hof.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$				—	—	24,200		—	—
	Hånarp	Vestra Karup.	—	—	—	$\frac{1}{4}$				—	—	12,000		—	—
	Killebäckstorp, Engelsbäck.	Grefvie.	—	—	—	2 $\frac{3}{8}$				—	—	124,000		3,000	—
	Majors Lodes sterbhus	Under Ågerups fideikommiss i Malmöhus län....	Örkellunga.	—	—	—				1 $\frac{1}{8}$	8 $\frac{1}{8}$	—		—	20,000
Gråmanstorp.			—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	35,000	—			—		
Hästveda.			—	—	—	1	—	1	15,600	400			—		
Norra Mellby.			—	—	—	1 $\frac{3}{8}$	—	—	30,400	—			—		
Tjörnarp.			—	—	—	1 $\frac{1}{4}$	—	—	35,200	—			—		
Stoby.			—	—	—	1 $\frac{3}{8}$	—	—	46,000	—			—		
Norra Åkarp.			—	—	—	$\frac{3}{8}$	—	—	9,000	—			—		
Grefve Wathier Hamilton	Under Barsebäcks fideikommiss i Malmöhus län ...	Färingsöfta.	—	—	—	3 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{1}{4}$	—	—	82,000	—	—	82,000		
		Brönnestad.	—	1 $\frac{5}{8}$	—	17 $\frac{1}{8}$	—	1	1	740,600	6,000	—	824,500		
Ryttmästaren Chr. Ehrenborgs sterbhus	Hofdala	Matteröd.	—	—	—	1 $\frac{1}{8}$	—	—	—	43,500	—	—			
		Vittsjö.	—	—	—	1 $\frac{1}{8}$	20 $\frac{1}{8}$	—	4	33,700	700	—			
		Öfverste-Kammarjunkaren m. m. Grefve A. F. Wachtmeister	Vanås	Gryt.	—	—	15 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{1}{4}$	2	4	496,000	16,000	—	1,532,300	
Qviinge.	—			$\frac{3}{8}$	—	4	2 $\frac{1}{4}$	—	—	301,000	—	—			
Knislinge.	—			1 $\frac{1}{4}$	—	3 $\frac{3}{8}$	11 $\frac{3}{8}$	—	—	475,800	—	—			
Hjersås.	—			—	—	—	31 $\frac{3}{8}$	—	—	137,400	—	—			
Emislöf.	—			—	—	—	4 $\frac{3}{8}$	—	—	10,100	—	—			
Gumlösa.	—			—	—	—	1 $\frac{1}{8}$	45 $\frac{1}{8}$	—	—	96,000	—	—		
Kabinetts-Kammarherren Friherre F. Gyllenkrook	Under Svenstorps fideikommiss i Malmöhus län....	Vittsjö.	—	—	—	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	—	1	24,000	2,000	—	26,000		
		Kapten J. Kennedy	Råbelöf	Fjelkestad.	—	—	52 $\frac{7}{8}$	—	3	5	1,477,100	36,000	—	1,585,700	
Glimåkra.	—			—	—	1 $\frac{1}{8}$	53 $\frac{1}{8}$	—	1	72,500	100	—			

Tab. No 4.

Kristianstads län.

25

Tab. No 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Fideikommisshafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken.	M a n t a l.				Summa (mantal).	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar.	Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					Summa jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Grefve A. K. Trolle-Wachtmeister.....	Trolle-Ljungby.....	Trolle-Ljungby.	—	—	22 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	67 $\frac{3}{8}$	12	1	1,385,200	1,500	—	3,402,100
		Gualöf.	—	—	—	3 $\frac{1}{8}$		1	1	178,000	13,000	—	
		Näsum.	—	—	—	10 $\frac{1}{8}$		—	1	374,500	400	—	
		Ifvetofta.	—	1	8 $\frac{1}{8}$	13 $\frac{1}{8}$		6	5	1,111,800	40,600	—	
		Sölvesborg.	—	—	—	1 $\frac{1}{4}$		1	—	73,000	—	—	
		Kiaby.	—	—	—	3		—	—	31,000	—	—	
		Fjelkinge.	—	—	—	1 $\frac{1}{8}$		1	—	62,900	—	—	
		Nymö.	—	—	—	2 $\frac{1}{8}$		—	—	72,000	—	—	
		Fjelkestad.	—	—	—	1 $\frac{1}{4}$		—	1	3,000	22,000	—	
		Åhus.	—	—	—	1 $\frac{1}{4}$		2	—	33,200	—	—	
Grefve Thom Piper.....	Kristinehof.....	Andrarum.	—	3	8 $\frac{1}{8}$	2 $\frac{3}{8}$	31 $\frac{9}{16}$	1	2	570,500	22,000	—	1,865,800
		Rafunds.	—	2 $\frac{1}{4}$	—	1 $\frac{1}{8}$		25	—	382,100	21,000	—	
		Brösarp.	—	—	—	1		—	—	26,700	—	—	
		Södra Mellby.	—	—	—	—		3	—	5,000	5,000	—	
		Hvitaby.	—	1	10 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{1}{2}$		—	2	514,700	7,300	—	
		Eljaröd.	—	3 $\frac{1}{8}$	—	1		6	4	213,200	1,800	—	
		St Olof.	—	3	—	—		—	—	27,000	—	—	
		Fogeltofta.	—	—	—	3		1	—	21,000	—	—	
		Maglehem.	—	—	—	1		—	1	5,000	2,500	—	
		Hörröd.	—	1	—	3		—	—	41,000	—	—	
M. H. Areskoung.....	Karlaby.....	Ö:a Vemmerlöf.	—	—	—	1 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{12}$	—	—	62,600	—	—	118,300
		Östra Tommarp.	—	—	—	3		—	—	33,100	—	—	
		Stiby.	—	—	—	1		—	—	13,300	—	—	
		Simris.	—	—	—	1		—	—	9,300	—	—	
		Summa	—	9 $\frac{1}{4}$	147 $\frac{1}{8}$	116 $\frac{5}{16}$		273 $\frac{1}{8}$	67	42	11,018,200	205,300	

Tab. N:o 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Aktiebolagets namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.				Summa (mantal).	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	Taxeringsvärdet (i kronor)			Summa.
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Åby-Klippans Ångbryggeri-aktiebolag.	Åby.....	Gråmanstorp.	—	$\frac{1}{8}$	—	—	$\frac{1}{8}$	—	1	1,600	180,000	—	181,600
Torsebro Krut- och Stubinfabr.-aktiebolag.	Färlöf.	$\frac{1}{4}$	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	2	12,000	75,000	—	87,000
Önnestads Mejeri-aktiebolag.	Strö. Önnestad.	—	$1\frac{1}{8}$	$1\frac{1}{4}$	—	$2\frac{1}{8}$	—	1	65,000	—	—	65,000
Kristianstads Stadshus-aktiebolag	Stadshuset.....	Kristianstad.	—	—	—	—	—	—	1	—	110,000	—	110,000
Skånska Spritfabriks-aktiebolaget	»	—	—	—	—	—	—	1	—	64,500	—	64,500
Finlands Bryggeri-aktiebolag	»	—	—	—	—	—	—	1	—	50,000	—	50,000
Uddebolaget	»	—	—	—	—	—	—	1	—	16,500	—	16,500
Tivolibolaget	»	—	—	—	—	—	—	1	—	16,000	—	16,000
Engelholms Bryggeri-aktiebolag	Engelholm.	—	—	—	—	—	—	1	—	24,400	—	24,400
Simrishamns Gjuteri och Mekaniska verkstads aktiebolag	Simrishamn.	—	—	—	—	—	—	1	—	16,500	—	16,500
		Summa	$\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{8}$	$1\frac{1}{4}$	—	$2\frac{1}{8}$	—	11	78,600	555,900	—	634,500

Tab. N:o 5.

Kristianstads län.

Tab. N:o 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

1. Främmande undersåtens och magtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.				9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. Taxeringsvärdet (i kronor)			14. Summa.	
			Krono.	Skatte.	Frälse.				Summa (mantal).	å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.		å frälse-ränta.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Grefskapsegaren M. Treschow (norsk)	Karsholm	Österslöf.	—	—	12 $\frac{1}{8}$	$\frac{5}{8}$	13 $\frac{1}{8}$	1	6	534,400	23,000	—	557,400
Landinspektör Bendzen..... (dansk)	Ågård	Munka Ljungby.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	65,000	—	—	—
Landtbr. D. Christianssen..... (")	Kärrgård och Stubbarp...	Tostarp.	—	3 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	—	—	—	79,500	—	—	—
Länsbaron Rosenörs-Lehn..... (")	Rösjöholm.....	Tossjö.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	—	2	—	393,600	6,600	—	—
Landtbr. H. Clausen..... (")	Spång och Östra Ringarp..	Örkellunga.	—	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	1	20,000	200	—	—
Lauritz Hansen Christiansen.. (")	Vrams Åfvarp	Norra Vram.	—	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	10,600	—	—	—
Carl Th. W. Bauer..... (")	Magleröd	Stenestad.	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	20,000	—	—	—
Christian Jensen Brandt..... (")	Kärreberga och Björnekulla	Björnekulla.	—	$\frac{1}{2}$	—	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	30,000	—	—	—
Grosshandl. S. P. Bech..... (")	Vankifva.....	Vankifva.	—	—	1 $\frac{4}{8}$ 5 $\frac{6}{8}$ 6 $\frac{6}{8}$	—	—	—	—	120,000	—	—	—
Grefve S. H. Holck..... (")	Skeinge och Björkeberga...	Verum.	—	—	3 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{1}{8}$ 5 $\frac{6}{8}$	—	—	—	—	130,000	—	—	—
"..... (")	Mossaröd	Osby.	—	$\frac{3}{8}$	—	3 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	—	1	1	35,000	12,000	—	—
Prokurator W. Jørgensen..... (")	Tyringe, Lergrafsbygget.....	Finja.	—	4 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	47,000	—	—	—
Herm. Fratzcher..... (")	Möllarp, Östanå kalladt....	Broby.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	1	4,000	46,000	—	—
Fabrikör Rousthöi..... (")	Hemmestorp, Brunstorp och Snöarp.....	"	—	—	—	1 $\frac{1}{8}$	—	—	—	50,000	—	—	—
"..... (")	Sjöaskog.....	Osby.	—	—	—	$\frac{3}{8}$	—	—	—	7,500	—	—	—
J. Torp..... (")	Grantinge.....	Stoby.	—	1 $\frac{1}{2}$ 5 $\frac{6}{8}$	—	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	70,000	—	—	—
F. von Oldenburg..... (")	N. o. S. Oretorp, Snärshult, Hafsljunga, Hyngarp o. Vittsjö.....	Vittsjö.	—	4 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	1	48,800	300	—	—
P. Madsen..... (")	Bommeryd	Finja.	—	1 $\frac{1}{2}$ 5 $\frac{6}{8}$	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
Landtbr. L. A. Tind..... (")	Charlottsborg och Härlöf...	Åsum.	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	163,000	—	—	1,363,100
Friherre Bold von Schele..... (tysk)	Vilhelmsfält och Sandåkra	Ströfvelstorp.	—	—	1 $\frac{1}{8}$	—	—	—	—	53,000	—	—	—
H. Lenschau..... (")	Röinge.....	Stoby.	—	$\frac{3}{8}$	—	—	—	—	—	30,000	—	—	—
"..... (")	Gulastorp.....	Ignaberga.	—	3 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	15,000	—	—	—
M. Neumann..... (")	Kristianstad.	—	—	—	—	1 $\frac{2}{8}$ 3 $\frac{6}{8}$	—	1	—	27,700	—	125,700
Summa			—	7 $\frac{10}{8}$ 5 $\frac{2}{8}$ 2 $\frac{1}{4}$	20 $\frac{25}{8}$ 5 $\frac{6}{8}$ 0 $\frac{0}{8}$	8 $\frac{325}{8}$ 5 $\frac{6}{8}$	35 $\frac{1732115}{8}$ 0 $\frac{0}{8}$	2	13	1,930,400	115,800	—	2,046,200

Tab. N:o 7.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNAS VERKSAMHET I KRISTIANSTADS LÄN ÅREN 1881—1885.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År, då verksamheten börjat.	3. Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	4. Öfriga inkomster. 1881—1885.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1881—1885.	6. Öfriga utgifter 1881—1885.	7. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	8. Försäkringsbelopp		9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					10. Eldsvådor, för hvilka under 1881—1885 utbetalta ersättning		12. Anmärkingar.	
							tecknad under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Antal.	Antal.		
																	öre.
1. Södra Åsbo och Bjäre härads (verksamhetsområde: nämnda härads, undantagandes Båstads och Torekovs socknar).	Fast egendom	1851	Kr. 91,015 ¹³	Kr. 506 ⁷⁷	Kr. 88,817 ⁸³	Kr. 2,704 ⁰⁷	—	Kr. 297,540	Kr. 9,813,120	7	26	13	18	33	8	} 33	
	Lös egendom	1851	66,980 ⁸¹	193 ⁷⁶	61,617 ⁷⁰	5,556 ⁸⁷	—	284,310	11,954,920	3	22	6	9	18	—		
2. Hofs och Vestra Karups socknars i Bjäre härad.	Fast egendom	1869	7,559 ⁸⁴	2,014 ¹⁹	5,134 ⁴⁵	358 ²⁰	4,473 ⁹⁰	14,100	927,900	15	15	10	15	15	—	} 2	1)
	Lös egendom	1869	2,077 ⁴¹	1,442 ⁹²	1,423 ²⁵	141 ⁸⁰	2,523 ⁵²	39,070	657,820	5 à 10	5 à 10	5	5 à 10	5 à 10	—		
3. Östra och Vestra Göinge härads	Fast egendom	1841	312,369	33,758	313,541	26,209	5,000	—	31,525,900	12	30	16	30	6	—	116	2)
	Lös egendom																
4. Villands, Gärds och Albo härads.	Fast egendom	1838	248,592	} 13,382	} 216,350	} 28,937	324	} 617,330	16,629,855	26	50	10	22	46	8	} 81	
	Lös egendom	1838	173,900														
5. Ingelstads och Jerrestads härads.	Fast egendom	1830	200,718 ²⁶	36,429 ⁵⁴	217,511 ⁴⁰	18,554 ³⁴	1,082 ⁰⁶	—	25,582,730	10	15	25	20	10	} 4	} 77	2)
	Lös egendom																
6. Norra Åsbo härads	Fast egendom	1841	60,360 ⁰²	—	50,320 ⁶⁷	} 13,209 ³³	2,948 ¹⁶	} 119,080	7,507,190	23	28	20	10	5	6	} 32	3)
	Lös egendom	1841	27,795 ⁹⁷	—	22,816 ²⁸												

Anm. 1) Med anteckningen i kol. 10 för lös egendom menas 5 öre för spanmål, foder och kreatur samt 10 öre för andra lösören. — 2) Fast och lös egendom är icke åtskild. — 3) Med anteckningen i kol. 10 för lös egendom menas, att för kreatur och gröda erlägges den lägre och för andra lösören den högre afgiften.

Tabb. Nris 7 o. 8.

Tab. N:o 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I KRISTIANSTADS LÄN ÅR 1885.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	7. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
A. Å Landsbygden.								
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.								
1. Agardska fonden i Båstad, Bjäre härad.	Utdelning årligen af $\frac{2}{3}$ -delar af fondens afkastning till en i Båstad född kvinna, enka eller ogift.	Enkefru Augusta Christina Agards arvingar.	18 ⁷ / ₃₁	1	23 ³⁰	594 ¹⁴	Fattigvårdsstyrelsen i Båstad.	1)
2. Gahmska fonden i Båstad.	Utdelning åt behöfvande enkor och barn, företrädesvis efter prester, af högst 20 minst 5 kronor årligen.	Kyrkoherden G. S. Gahm i Hjernarp.	18 ⁹ / ₆₆	24	135 ²⁵	2,008 ⁷⁷	Fattigvårdsstyrelsen i Båstad.	
3. Engelauska fonden i Båstad.	Utdelning årligen af räntan å fondens kapital till två personer.	Grosshandlanden John Jacob Engelau och hans fru Christine Louise, född Boman, i Stockholm.	18 ¹⁴ / ₆₈	2	60	1,000	Fattigvårdsstyrelsen i Båstad.	

Kristianstads län.

Tab. No 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
4. Kallenbergska fonden i Båstad.	Två kusiner till stiftaren uppbära i deras lifstid årliga räntan å fondens kapital, men efter deras död användes årliga räntan för barn af 6—15 års ålder, dels till underhåll och dels till insättning i lifränteanstalt.	Fil. Doktor Carl Gustaf Kallenberg i Örnsköldsvik.	1827/82	2	200	4,000	Kommunalstyrelsen i Båstad, som jemte Pastor i församlingen bestämmer beloppet, som för hvarje barn skall i lifränteanstalt insättas.	
5. Barfothska fonden i Torekov, Bjäre härad.	Af årliga räntan å fondens kapital utdelas hälften till tre enkör efter sjökaptener och andra hälften såsom bidrag till fattigvården i socknen.	Kontrollör C. Barfoth.	1822/38	3	112	3,600	Kommunalnämnden i Torekov.	
6. G. S. Gahms donation i Hjernerps socken, Bjäre härad.	Årliga räntan å donerade 500 kronor utdelas till fattiga nattvardsbarn.	Kyrkoherden G. S. Gahm i Hjernarp.	181/53	10	30	500	Kommunal- och Skolstyrelserna i Hjernarp.	
7. Gyllenbjelkska Hospitalet i Qvidinge socken, Södra Åsbo härad.	Enligt stiftarens förordnande skulle »hans egendom användas till Christi lemmars underhåll» och till understöd från hospitalet antagas sådana nödstälde och fattige, hvilka på annat sätt sakna förråd och utväg att förtjena sig näring och uppehälle och äro kända för stilla och gudfruktigt leverne. Styrelsen utser understödstagare inom Norra och Södra Åsbo samt Bjäre och Laggude härad, dock icke från städerna.	Håkan Gyllenbjelke, öfverstelöjtnant vid skänskt kavalleri.	17 ⁵ / ₁₀ 18 Reglemente stadfast af domkapitlet 18 ¹ / ₁₀ 74	44	3,179.17	82,948 Jemte en bostadslägenhet.	Hospitalet, som står under Domkapitlets uppsigt, förvaltas af en styrelse, bestående af kurator och tre elektorer. Kurator utses af Domkapitlet och Kyrkoherdarne i Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härad välja inom sig elektorer.	
8. Torekovs Enke-kassa.	Att till enkör efter afidne delegare lemna understöd af halfva årsräntan. Andra hälften af räntan lägges till kapitalet.	Sjökaptener.	17 ¹⁰ / ₂ 81	15	130	5,600	Samtliga delegarne.	2)
9. Torekovs tillfälliga fond.	Räntan af kapitalet utdelas årligen till tre sjömansenkör.	Sammanskott af samtliga bergare vid en strandning.	1876	3	30	510	Kommunalnämnden i Torekov.	3)
10. Prosten Christian Schönbecks i Norra Mellby stiftelse.	Understöd åt en fattig i Norra Mellby socken af Vestra Göinge härad, för hvilket ändamål hos kyrkoherden i församlingen äro deponerade 8 tunnor 12 kappar korn samt 2 kor.	Prosten Christian Schönbeck i Norra Mellby.	183/05	1	11.50	Den ursprungliga.	Kyrkoherden i Norra Mellby församling.	
11. Ehrenborgska och Raabska fonden.	Att lindra fattigvården i Häglinge socken.	Kammarherren C. D. Ehrenborg och Friherre J. Raab.	181/45	Flera fattige	6	116	Kommunalnämnden i Häglinge socken.	
12. Stiftelsen har icke särskildt namn.	Att underlätta fattigvården i Häglinge socken.	Enkefriherrinnan C.A. Raab.	18 ¹ / ₁₂ 62	—	—	648.10	Kommunalnämnden i Häglinge socken.	4)
13. Cedergrenska donationen i Osby socken, Östra Göinge härad.	Att af räntan för ett grundkapital å 2,000 kronor utdela understöd åt sådana fattiga i Osby socken, hvilka, utan att vara antagna till full fattigförsörjning, äro mest i behof af hjälp.	Handlanden Sven Cedergren.	18 ¹⁶ / ₁₀ 54	86	220	2,000	Kommunalstyrelsen i Osby.	
14. Magasinsfond i Loshults socken, Östra Göinge härad.	Årliga räntan å fondens kapital utdelas till mindre bemedlade i Loshults socken.	Hanna Nilsdotter i Loshult.	1825/47	110	900	15,000	Fyra bland stiftarens anhöriga utsedde personer.	
15. Tufve Larssons donation i Osby socken, Östra Göinge härad.	Understöd åt fattige inom Osby socken.	Riksdagsfullmäktigen Tufve Larsson.	1827/1133	3	10	166	Pastor i Osby församling.	
16. Petronella Bergs donationsfond i Åhus.	Årlig utdelning den 23 december af räntan till behöfvande.	Mamsell Petronella Berg.	181 ¹ / ₂ 69	9	60	1,000	Fr. Nilsson i Åhus.	
17. Jonas Ripas donationsfond i Åhus.	Årliga räntans utdelning den 21 december till fattiga sjömansenkör och ståndspersoner i Åhus.	Sjökaptens Jonas Ripa.	1820/1254	8	90	1,500	G. Ripa i Åhus.	
18. Melanderska Stiftelsen i Åhus.	Då fonden stigit till 9,000 kronor, skall hälften användas till någon lämplig fattigförsörjningsanstalt. — Till dess skola ² / ₃ af räntan utdelas till socknens fattige hvarje julhelg.	Pigan Elna Jacobsdotter.	183 ¹ / ₁₂ 40	40	156	3,975.19	Fattigvårdsstyrelsen i Åhus.	
19. Korvinska fonden i Vestra Vrams socken, Gärdås härad.	Årliga räntans utdelande till tre af socknens fattighjon.	Mamsell Ulrika Korvin.	1855	3	180	3,000	Kommunalnämnden i Vestra Vrams socken.	
20. Märten Lassons räntebehållning i Östra Nöbbelöfs socken, Jerrestads härad.	Utdelning vid jultiden till de mest behöfvande i socknen af årliga räntan af fondens kapital.	Förre åboen Märten Lasson i Gislöf.	1830/66	9	60	1,000	Kommunalnämnden i Östra Nöbbelöfs socken.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.								
1. Gahmska fonden i Båstad.	Att befrämja folkundervisningen genom årlig utdelning af räntan å fondens kapital till välartade och flitiga skolbarn.	Kyrkoherden G. S. Gahm i Hjernarp.	1820/64 189/66	18	50	1,181.30	Skolrådet i Båstad.	
2. Börjessonska fonden i Båstad.	Att befrämja folkundervisningen genom årlig utdelning af räntan å fondens kapital till välartade och flitiga skolbarn.	Sjökaptens B. Börjesson och hans hustru Sofi Börjesson.	1812/1166	36	155	3,141.35	Skolrådet i Båstad.	

3. Skolefondskassan i Åhus.	Att med räntan å kapitalet aflöna lärare för undervisning åt gossar i folkskoleämnen och språk.	Tullförvaltaren J. Schaar samt sjökaptenerna Nils och Måns Mauritsson.	18 ¹² / ₁₀₁	Larare	1,100	19,383 ³⁹	G. Ripa i Åhus.
4. Fruntimmers-arbetareföreningen i Åhus.	Att i en framtid få inrättad en privatskola för flickor i Åhus, motsvarande den som finnes för gossar.	Emma Lovén jemte 10 andra gifta samt Jacobina Christensson jemte 18 andra ogifta fruntimmer i Åhus.	18 ¹³ / ₇₂	—	—	2,065	G. Ripa i Åhus.
5. G. S. Gahms donation till Esphults sockens i Gälds härad folkskola.	Utdelning af goda böcker eller kläder till skolbarn.	Kyrkoherden G. S. Gahm.	18 ⁷ / ₆₈	3	3	629 ⁵⁴	Skolrådet i Esphult.
6. G. S. Gahms donation till Linneröds sockens i Gälds härad folkskola.	Utdelning af goda böcker eller kläder till skolbarn.	Kyrkoherden G. S. Gahm.	18 ⁷ / ₆₈	20	36	627 ⁶⁰	Skolstyrelsen i Linneröd.
7. Esphults och Linneröds församlingars bibelkassa.	Att gifva biblar åt konfirmander i församlingarne.	Kyrkoherden C. E. Trägårdh.	—	1	2	75 ⁸⁶	Pastor i församlingarne.
8. Dufveska fonden i Osby socken.	Inrättande af en skola för fattiga barn i Osby socken.	Kronolänsman Lars Dufva.	18 ²³ / ₃₆	Aflöning till en lärare	688	8,333	Skolrådet i Osby församling.
9. Fattiga barns i Osby socken undervisningsfond.	Fattiga barns skolundervisning samt understöd åt fattiga nattvardsbarn.	Enkan Sissa Tufvesdotter, pigan Kjersti Hansdotter, gårdsmannen Christen Jönsson, åboen Ola Svensson och drängen John Christensson.	18 ²⁶ / ₂₈ 18 ²⁹ / ₄₉ 18 ²² / ₃₃ 18 ²⁷ / ₆₃	63	185	4,178	Pastor och skolrådet i Osby församling.
10. Josefina Trägårdhs fond i Esphults socken.	Att lemna premier till barn i Esphults skolrotes småbarnsskola.	Fru Josefina Trägårdh, född Löfgren.	18 ²⁰ / ₈₅	—	—	100	Skolrådet i Esphults församling.
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.							
1. Östra Göinge härads sparbanks stipendiefond.	Att med räntan å fondens kapital, 3,000 kr., understödja en eller två obemedlade studerande ynglingar i Östra Göinge härad.	Östra Göinge härads sparbank.	18 ²⁷ / ₆₆	4	180	3,000	Direktionen för Östra Göinge härads sparbank.
d) Begravnings- och sjukkassor.							
1. Handverksföreningens i Båstad kassa.	Att lemna medlemmar af föreningen sjuk- och begravningshjälp.	Handverkare i Båstad.	Obekant	6	96	3,683	Sju medlemmar af föreningen. ⁸⁾
2. Klippans sjukhjulsförening.	Att åt arbetare vid Klippans pappersbruk lemna understöd vid sjukdomsfall samt begravningshjälp m. m.	Bruksegaren C. A. Bock.	18 ³¹ / ₆₃	29	228	3,000	Bruksegaren och tre medlemmar af föreningen. ⁶⁾
3. Esphults församlingssjuk-kassa.	Att lemna läkarevård åt fattige.	Kyrkoherdarne J. Gertz och C. E. Trägårdh.	18 ¹⁰ / ₇₈ 18 ¹⁶ / ₈₄	—	—	65 ¹⁶	Kyrkorådet i församlingen.
4. Esphults församlingssjuk-vagnskassa.	Att bidraga till aflidne obemedlades anständiga begravning.	Kassan är samlad genom likvagnens uthyrning.	1871	—	—	131 ⁴¹	Pastor i församlingen.
5. Linneröds församlingssjuk-kassa.	Att bereda läkarevård och läkemedel åt fattiga sjuka i Linneröds församling.	Åboen Jöns Andersson i Torastorp.	18 ¹² / ₇₇	—	—	95 ⁸⁸	Kyrkorådet i församlingen.
6. Torekovs arbetareförenings pensions-, sjukhjuls- och begravningskassa.	Att bereda delegarne arbetsförtjenst samt pensions-, sjuk- och begravningshjälp.	Sjöfolk och fiskare i Torekov.	18 ²⁹ / ₈₃	—	—	1,868 ⁵¹	Styrelsen består af ordförande och fyra ledamöter. ⁷⁾
7. Goodtemplarlogen Hoppets N:o 86 sjuk-kassa i Gråmanstorps socken, Norra Åsbo härad.	Att vid sjukdomsfall lemna bidrag.	Medlemmar af logen.	18 ²⁹ / ₁₀₈₂	5	26 ¹⁷	185 ¹³	En af medlemmarne utsedd direktion. ⁸⁾
8. Goodtemplarlogen Lagnets sjuk- och begravningskassa i Riseberga socken, Norra Åsbo härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Muraren A. J. Lundqvist.	18 ¹⁰ / ₁₂₈₂	2	23	259 ⁷⁹	En af medlemmarne utsedd styrelse af fem personer. ⁹⁾
9. Rebbelberga hundramanna- och kvinnoförening i Rebbelberga socken, Bjäre härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Organisten Fredrik Persson och skolläraren Justus Velin i Rebbelberga.	18 ¹⁹ / ₈₃	18	390	1,150	En styrelse, bestående af sex män och tre kvinnor. ¹⁰⁾
10. Köpings sockens i Gälds härad allmänna sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Kantor M. Cederholm, skolläraren P. Andersson och åboen John Persson.	18 ²⁸ / ₈₄	1	8 ⁵⁷	38 ¹³	En af sju personer bestående styrelse, som väljes för hvarje år. ¹¹⁾
11. Norra Åsums sockens i Gälds härad allmänna sjuk-kassa.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	N. Herrlin och N. P. Högfeldt m. fl.	18 ²⁶ / ₈₂	17	216 ⁰⁵	678 ⁹¹	En af sju personer bestående styrelse, hvilken väljes vid årsammankomst. ¹²⁾
12. Vä hundramannaförening i Vä socken, Gälds härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Flere enskilde, ej namngifne personer.	18 ¹¹ / ₈₅	10	179 ²⁸	69 ⁹²	En af föreningen vald styrelse. ¹³⁾
13. Åhus hundramannaförening i Åhus socken, Villands härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Husegaren Carl Hofve i Åhus.	18 ⁴ / ₈₁	9	274 ⁸⁰	182 ²²	En af föreningen vald styrelse, bestående af tolf personer. ¹⁴⁾
14. Fjelkinge sjukhjulsförening i Fjelkinge socken, Villands härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	Flere ej namngifne handverkare och arbetare.	18 ⁹ / ₈₄	1	75 ⁸⁵	189 ⁶⁶	En utsedd kassaförvaltare. ¹⁵⁾

Tab. No 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	7. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
15. Nosaby arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjelp.	Organist C. J. Stockenberg och Urmakaren E. Holmberg.	1826/284	8	130.25	140.05	En styrelse bestående af fyra medlemmar af föreningen och en kassör.	16)
16. Handtverksförening:s sjuk- och begravningskassa i Hesselholm, Stoby socken, Vestra Göinge härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjelp.	Målaren E. Carlsson.	1813/281	12	251	1,143.68	En styrelse bestående af fem personer.	17)
17. Vallby arbetareförenings sjuk- och lifräntekassa i Vallby socken, Jerrestads härad.	Att lemna hjälp vid sjukdomsfall, årligt understöd efter en viss uppnådd ålder samt begravningshjelp.	Vallby arbetareförening.	1831/377	5	64.85	4,150.84	En af föreningen utsedd styrelse.	18)
18. Sjömanslagets sjuk- och begravningskassa i Östra Hoby socken, Ingelstads härad.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjelp.	Fiskaren N. F. Boberg, kustvakten H. W. Braun och borgaren J. C. Kristersen.	1811/685	9	73	201	En styrelse bestående af sju personer.	19)
19. Hammenhøgs arbetareförenings sjuk- och lifräntekassa i Hammenhøgs socken, Ingelstads härad.	Att utdela sjukhjälp och lifränta.	Arbetareföreningen.	1882	—	—	743.73	En af föreningen utsedd medlem.	20)
20. Tryde sockens sjukhjälp- och arbetareförening i Tryde socken, Ingelstads härad.	Att bereda medlemmarne tillfällig sjuk- och begravningshjelp.	Smeden H. N. Pettersson, bränneriegaren A. Andersson och handlanden S. O. Sjöstedt.	1814/1080	6	98	264.50	En styrelse af sex delegare.	21)
21. Bad- och sjukkasseeffonden i Båstad.	Sedan ursprungliga kapitalet 175 kronor genom tilläggning af räntan vuxit till 500 kronor, skall räntan årligen utdelas till en fattig, sjuk badgäst från annan ort.	C. F. von Platen och Carl Tiljander med biträde af badgäster 1873.	1812/773	—	—	355.61	Kommunalnämnden i Båstad.	
e) Pensionsanstalter.								
1. von Reiserska stiftelsen i Örkeljunga socken, Norra Åsbo härad.	Pensioners, brudgåfvors och stipendiens utdelande samt underhållandet af en folkskola.	A. von Reiser, titulerad landshöfding.	1710/1180 med tillägg 1725/382	105	5,522.91	200,021.10 jemte fastighet 5 1/2 mtl	En direktion bestående af kontraktsprosten i Norra Åsbo härad, kyrkoherden i Örkeljunga församling och en af Konungens Befallningshafvande utsedd person.	
2. Cedercrantzka donationen i Ausås socken, Södra Åsbo härad.	Att åt fyra personer såsom pensionstagare lemna bostad samt månadligt penningunderstöd jemte rum och lön till en piga eller sköterska.	Fröken Wilhelmina Ulrika Cedercrantz.	1824/411	4	144	3,500	Egaren af Spannarp:s säteri.	
3. J. E. Romares pensionsinrättning i Torekov.	Pensionering af medellösa sjökaptener.	Sjökapten J. E. Romare.	183/1053	1	75	1,714.47	En af sex personer bestående styrelse.	
4. Villands prestenke- och pupillkassa.	Att understödja enkor samt omyndiga, vanföra och sjukliga barn.	Villands härads presterskap.	172/650	38	1,325	19,833.79	En kurator, som utses af och bland häradets kyrkoherdar.	
5. Träne prestenke- och pupillkassa.	Understöd åt enkor och barn efter kyrkoherdar i Träne.	Kyrkoherden S. G. Björk.	1820/1279	—	—	116.01	Eshults sparbank och kontraktsprosten.	
6. Eshults pastorats prestenke- och pupillkassa.	Att med pensioner understödja enkor och barn efter kyrkoherdar i Eshults och Linneröds församlingars pastorat.	Kyrkoherden C. E. Trägårdh.	1828/1271	—	—	739	Kyrkoherden i Eshult med biträde af häradsprosten.	22)
7. Albo och Jerrestads härads gamla prestenke- och pupillkassa.	Att understödja enkor och barn efter delegare i kassan med pensioner till lika belopp.	Kyrkoherdarne L. Rabenius, O. Bergklint, L. Holbeck, N. Boman, A. Tengvall, O. Klerck, M. Ekelund, I. Westrin och v. Pastor E. Cederberg.	1712/693	19	440	5,913.01	En kurator, som utses af och bland kyrkoherdarne i dessa härad.	23)
8. Albo och Jerrestads härads nya prestenke- och pupillkassa.	Att understödja enkor och barn efter delegare i kassan med pension till lika belopp.	Kyrkoherdarne P. Falck, T. Brorström, I. Falck, I. Wulfram och I. Böös.	1813/937	14	240	4,483	Någon af kyrkoherdarne i dessa härad efter val.	24)
9. Albo och Jerrestads härads prestenke- och pupillkassas reservationsfond.	Att understödja enkor och barn efter delegare i fonden med pensioner till lika belopp.	Kyrkoherdarne E. Nykiörck, I. Falck, A. Holst, F. Cöster, N. Ahlberg, A. Schröder, O. Hesselgren och P. Brock.	1814/654	11	288	5,187.75	Kyrkoherdarne i dessa härad efter val.	25)

10. Lor. Chr. Kemners gåvofond i Albo och Jerrestads härads prestkontrakt.	Att efter stiftarens död med räknan å då befintligt kapital understödja stiftarens enka i dennas lifstid och derefter såsom uppfostringshjälp tilldelas något medelöst barn, hvars fader vid sin död varit delegare i Albo och Jerrestads härads prestkontrakts enkekassa eller, då sådant barn ej finnes, tilldelas den mest behöfvande pensionsberättigade prestenkan.	Prosten Lor. Chr. Kemner i Bärslöf.	18 ¹⁹ / ₆ 76	1	150 ⁵⁷	2,925 ⁰⁶	En af kyrkoherdarne i Albo och Jerrestads härads.
11. Nymanska donationen i Qverrestads socken, Ingelstads härads.	Att dels utdela pension och dels anskaffa bostad åt prest-enkor i Qverrestad, eller, om sådana icke finnas, åt enkor som åtnjuta pension från Ingelstads kontrakts gemensamma enkekassa utdela $\frac{2}{3}$ delar af årliga räntan.	Prosten C. T. Nyman i Qverrestad.	18 ²⁹ / ₆ 17	13	17 ⁰⁵	937 ⁰⁷	För närvarande kyrkoherden i Glemminge.
12. Ingelstads kontrakts presterskaps enke- och pupillkassa.	Att utdela pensioner till aflidne delegares enkor, omyn-diga söner och ogifta döttrar.	Presterskapet i Ingelstads kontrakt.	17 ²⁹ / ₆ 47 af Kungl. Maj:st stad-fäst. 17 ³¹ / ₁₀ 47 18 ¹⁹ / ₆ 64	13	789 ⁶⁰	13,095 ⁹²	För närvarande kyrkoherden i Glemminge. ²⁶⁾
13. Ingelstads kontrakts presterskaps nya enke- och pupillkassa.	Att utdela pensioner till aflidne delegares enkor, omyn-diga söner och ogifta döttrar.	Presterskapet i Ingelstads kontrakt.	18 ¹⁹ / ₆ 64	5	376 ⁹⁰	6,396 ²⁴	För närvarande kyrkoherden i Glemminge. ²⁷⁾
14. Tjenarnes i Osby socken pensionskassa.	Att tilldela gratifikationer åt tjenare, hvilka med godt vitsord tjenat på samma ställe i fem på hvarandra följande år och derutöfver.	Fonden är bildad genom sammanskott af flere en-skilda personer.	1869	2	20	1,127 ⁹⁷	Kommunalstyrelsen i Osby.

f) Andra stiftelser och dermed jemförliga inrättningar.

1. Vestra Göinge härads lif-räntefond.	Årliga räntans å stiftelsens fond insättande i lifräntea-nstalten för barn af obemedlade föräldrar i Vestra Göinge härads med minst 5, högst 10 kronor för hvart barn, för hvilket den församling, det tillhör, för sam-ma ändamål tillskjuter lika stort belopp.	Riksdagsfullmäktigen O. B. Olsson och hans hustru Elna Olsson i Maglehult.	18 ³¹ / ₆ 77	52	265	10,519 ⁰¹	Vestra Göinge härads domare och nämnd.
2. Privata kassan i Åhus.	Att af räntan bestrida aföning för kyrkotornurets och orgelns skötsel och, då tillgång finnes, till kyrkans försörjning.	E. W. Nordanwæder (yrke obekant).	17 ¹⁴ / ₂ 48	—	—	1,275 ⁸⁴	Fr. Nilsson i Åhus.
3. Läkareaföningsfonden i Åhus socken.	Att i en framtid lemna bidrag till aföning åt en läkare i Åhus.	Kronolänsman H. P. Peters-son och v. konsul F. L. Torén.	1873	—	—	976 ⁸⁷	Sparbanken i Åhus.
4. Esphults församlings mis-sionskassa.	Att underhålla och till lärare uppfostra en hedniga-gosse i Indien.	Esphults arbetareförening.	Obekant.	1	80	132 ⁵⁹	Fru Josefina Trägårdh.
5. Nils Mårtenssons gåvofond (Linneröds församling).	Att försköna Linneröds kyrkogård.	Kyrkovärden John Mårtens-son i Knopparp.	18 ³¹ / ₁₂ 72	—	—	209 ⁷³	Kyrkorådet i Linneröds försam-ling.
6. John Mårtenssons i Knopp-arp fond.	Att bidraga till tempeltjenstens förhöjande i Linneröds kyrka.	Kyrkovärden John Mårtens-son i Knopparp.	18 ²⁷ / ₁₂ 84	—	—	104 ¹²	Kyrkorådet i Linneröds försam-ling.
			Summa	—	956	—	²⁶⁾ 409,886 ⁴²

B. Kristianstads stad.

a) Stiftelse för fattigvård.

1. J. H. Dahls fond.	Räntan af ett kapital å 16,666 kr. 67 öre utdelas efter fattigvårdsstyrelsens bepröfvande till fattiga och sjuka i staden. Utdelningsdagar äro den 28 februari, den 5 mars, den 7 och 8 juli och den 27 november med $\frac{1}{5}$ -del hvarje gång.	Handlanden Johan Henrik Dahl.	18 ²¹ / ₆ 35	67	1,000	16,666 ⁶⁷	Drätselkammaren i Kristianstad; men utdelningen sker gen-om fattigvårdsstyrelsen.
----------------------	--	-------------------------------	------------------------------------	----	-------	----------------------	---

b) Stiftelser för barnavård och barnundervisning.

1. Vedfonden.	För folkskolans allmänna behof.	Ej känt.	Ej känt.	—	876 ⁰⁴	14,721 ³⁴	Skolorådet.
2. Kyrkoherden H. J. Hjorts fond.	Bespisning af barnen i Kungl. Vendes artilleriregementes skola på stiftelsesdagen.	Kyrkoherden H. J. Hjort.	18 ¹⁵ / ₁₂ 19	21	8 ²⁵	150	Styrelsen för Kungl. Vendes artilleriregementes barnskole-kassa. ²⁸⁾
3. Kommerserådet G. Cronii fond.	Beklädnadshjälp till barnen i Kungl. Vendes artilleri-regementes barnskola.	Kommerserådet G. Cronius.	18 ¹ / ₁₂ 24	21	55 ⁰⁵	1,000	Styrelsen för Kungl. Vendes artilleriregementes barnskole-kassa. ²⁹⁾
4. Rosentvistska fonden.	För folkskolans allmänna behof.	Öfverste F. Rosentvist.	18 ³¹ / ₂ 45	—	72 ²²	1,444 ³⁵	Skolorådet.
5. Enighetssällskapets fond.	Understöd åt fattiga skolbarn i Kristianstad.	f. d. Enighetssällskapet i Kristianstad.	18 ¹¹ / ₂ 47	3	90	2,250	Skolorådet. ²⁹⁾
6. Gyllenkrookska fonden.	Till premier åt barn i folkskolan.	Friherre F. Gyllenkrook.	18 ²⁶ / ₂ 55	2	30	500	Skolorådet.
7. Rotkirkska fonden.	Till småbarnskolans allmänna behof.	Öfverstelöjtnant F. Rotkirk.	18 ² / ₂ 57	—	120	2,000	Skolorådet.
8. Kyrkoherden G. S. Gahms fond.	Inköp af böcker och beklädnad åt barnen i Kungl. Ven-des artilleriregementes barnskola och understöd åt enkor efter underoficerare och vederlikar vid rege-mentet.	Kyrkoherden G. S. Gahm.	18 ² / ₂ 67	21	158 ³³	8,333 ³³	Styrelsen för Gahmska fonden vid Kungl. Vendes artilleri-regemente. ³⁰⁾
9. Kristianstads elementar-läroverks premiefond.	Premium för kaligrafi åt lärjunge i en af de två nedersta klasserna.	Anonym gifvare.	18 ³ / ₂ 71	1	6 ²⁵	174 ⁰⁴	Läroverkskollegium.
10. Sångpremierfonden.	Premium åt skolyngling för sång.	Musikläraren P. H. Kemner.	18 ⁸ / ₂ 76	1	1	127 ¹³	Läroverkskollegium.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.		
<i>c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
1. Åbergska stipendiifonden.	Att fattiga ynglingar af ofrälse stånd, födde i Kristianstad, må erhålla medel till underhåll och fri undervisning i trivialekolan.	Brukspatron J. A. Åberg.	18 ²⁷ / ₂₃	6	625	—	Akademiska konsistoriet i Lund.	31)
2. Roldiska stipendiifonden.	Stipendium åt skollärjungar.	Inspektör C. M. Rold.	17 ¹⁴ / ₂₅	1	15	300	Läroverkskollegium.	
3. Ramelska stipendiifonden.	"Renten skall årligen utdeles till fire af Scholens personer, som kunde findes skikkelige, flitige och ædroe".	Malte Juell och Anna Ramel & Maltesholm.	16 ⁴ / ₃	1	15	250	Läroverkskollegium.	32)
4. Gyllenkrookska stipendiifonden.	Räntan utdelas åt 2 skolynglingar, den ene behöfvande och den andre till uppmuntran för flit, kunskap och goda seder.	Majoren friherre F. Gyllenkrook & Sinclairholm.	18 ⁷ / ₃	2	55	1,000	Läroverkskollegium.	
5. Friherre Fr. Gyllenkrooks fond.	Till tvenne årliga stipendier vid Kungl. Vends artilleriregementes barnskola.	Friherre Fr. Gyllenkrook.	18 ⁴ / ₃	2	30	500	Styrelsen för Kungl. Vends artilleriregementes barnskola.	
6. Unionsfonden.	Stipendium åt lärjunge.	Vice Pastor H. Andersson.	18 ⁴ / ₁₁	—	—	472 ⁴³	Läroverkskollegium.	
7. Kristianstads prestsällskaps stipendiifond.	Stipendium åt lärjunge.	Kristianstads prestsällskap.	1868	—	—	444 ²⁰	Läroverkskollegium.	33)
8. Wredmanska fonden.	Till stipendier i folkskolan.	Länsbokhållaren F. Wredman.	18 ²⁰ / ₂₇	38	540	10,334 ⁷⁴	Skolrådet.	34)
9. Schmidtska stipendiifonden.	Stipendium åt lärjunge tillhörande Kristianstads stad.	Fröken Eudoxia Schmidt.	18 ¹⁴ / ₃	1	20	586 ⁴⁴	Läroverkskollegium.	
10. Gustafsonska stipendiifonden.	Stipendium åt 2 lärjungar.	Kammakareälderman G. Gustafsson.	18 ²⁸ / ₁₂	2	75	1,578 ³¹	Läroverkskollegium.	
11. 1875 års stipendiifond.	Att genom stipendier understödja begåfvade och värlatade lärjungar.	Genom subskription insamlad.	18 ¹ / ₁₂	10	575	15,279 ⁰⁸	Läroverkskollegium.	
12. Ljunggrenska stipendiifonden.	Stipendium tilldelas lärjunge vid dimission till universitet, att af honom åtnjutas, tills han afslutat sin akademiska kurs.	Grosshandlanden C. J. F. Ljunggren.	18 ¹⁰ / ₁₂	1	55	2,495 ³⁴	Läroverkskollegium.	
13. J. H. Dahls flickskola.	Uppfostrings- och bildningsanstalt för flickor.	Handlanden Johan Henrik Dahl.	18 ²¹ / ₃	—	—	58,642 ⁷⁸	En af sex personer bestående direktion.	
<i>d) Begravnings- och sjukkassor.</i>								
1. Industriidkarnes begravningsförening.	Att bereda begravningshjelp vid delegares eller hans hustrus frånfälle.	Anders Frick och Gergon Vogt med flere yrkesidkare.	17 ¹⁸ / ₂₈	8	768	6,238	En af delegarne.	35)
2. Sjuk- och begravningskassa vid C. J. F. Ljunggrens gjuteri och mekaniska verkstad.	Att bereda understöd åt sjuk delegare och begravningshjelp vid inträffadt dödsfall.	Verkstadsarbetarne.	18 ²¹ / ₁₁	69	1,861 ⁹⁶	3,067 ⁴¹	Verkstadsens egare.	36)
3. Allmänna sjuk- och begravningskassan.	Att vid sjukdoms- eller dödsfall bland delegarne bereda understöd och hjelp.	Guldarbetaren O. Hörlin, typografen C. J. Sandberg och snickaren N. P. Roslund.	18 ²⁷ / ₆	29	135	1,447 ⁴⁹	En af delegarne.	37)
4. Cigarrarbetarnes res-, sjuk- och begravningskassa.	Att bereda delegare res-, sjuk- och begravningshjelp.	Cigarrarbetaren H. F. Riggaard.	18 ¹⁵ / ₂₇	71	139 ¹⁴	1,175 ⁷⁵	En styrelse-ordförande och en kassör.	38)
5. Hundramannaföreningen N:o 1.	Att vid sjukdomstillfällen eller dödsfall inom föreningen lemna sjuk- och begravningshjelp.	Föreningsmedlemmar.	18 ²¹ / ₁₀	12	468	2,870 ³¹	En af fem personer bestående, af föreningen vald styrelse.	39)
6. Industriidkarnes hundramannaförening.	Att vid sjukdomstillfällen eller dödsfall inom föreningen lemna sjuk- och begravningshjelp.	Guldsmeden O. Hörlin och hattmakaren A. L. Sporrström.	18 ² / ₈	14	544 ⁵⁰	2,251 ⁶⁷	En af delegarne.	40)
7. Wendistföreningens begravningskassa.	Att bereda begravningshjelp åt aflidne föreningsmedlemmar.	Postiljonen Anders Sjören.	18 ²⁸ / ₈	2	50	1,427 ⁴⁶	En af föreningen vald styrelse af sex personer.	41)
8. Hundraqvinnoföreningens sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmar af föreningen sjuk- och begravningshjelp.	Skrivaren B. Lilljegen.	18 ¹⁷ / ₄	5	146 ⁷⁰	44 ⁴⁴	En styrelsens kassör.	42)
9. Nosaby arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmar af föreningen sjuk- och begravningshjelp.	Föreningen.	18 ²² / ₆	7	129 ⁵⁰	140 ³⁷	En vald styrelse.	43)
10. Kristianstads arbetareförbunds sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmar af föreningen sjuk- och begravningshjelp.	Arbetareförbundet.	18 ¹⁹ / ₃	2	32 ⁶⁷	53	En vald styrelse.	44)
<i>e) Pensionsanstalter.</i>								
1. Första likkompaniet.	Att bereda årlig pension åt enkor och barn efter afliden medlem samt att biträda vid afliden medlems bärande till grafven.	Stadens handlande.	16 ²⁷ / ₁₁	18	1,115 ¹⁰	39,923 ⁴²	En älderman, två ledamöter och en kassörförvaltare efter årligt val.	45)

2. Magistratens och borgerskapets m. a. pensionsinrättning.	Utdelning af pensioner åt dertill berättigade delegare.	Borgerskapet.	18 ²² / ₁ ,58	115	5,124 ⁷⁰	95,244 ¹⁵	En styrelse, bestående af fem delegare.	⁴⁶⁾
Summa			—	553	—	202,959 ⁶¹		

C. Simrishamns stad.c) *Stipendiefond.*

Landgrenska stipendiefonden.	Till skicklige och behöfvande vid Simrishamns publika skola studerande ynglingars understöd och uppmuntran.	Rektor A. Landgren.	Första utdelning af fondensskedde enligt protokollsboken 18 ¹⁸ / ₄ 60	4	17	357 ⁴⁴	Läraren vid Simrishamns pedagogi.	
------------------------------	---	---------------------	---	---	----	-------------------	-----------------------------------	--

d) *Begravnings- och sjukkassa.*

Hundramannaföreningen.	Att lemna sjuk- och begravningshjelp åt medlemmar.	Föreningens medlemmar.	18 ³¹ / ₁₂ ,78	12	639	3,689 ¹⁴	En styrelse af sju valde medlemmar.	⁴⁷⁾
------------------------	--	------------------------	--------------------------------------	----	-----	---------------------	-------------------------------------	----------------

f) *Annan stiftelse.*

Trettonde-Novemberfonden.	Att af fondens ränta lemna understöd åt obemidlade å länet sydöstra kust bosatte personer, som utan eget förvållande genom olyckshändelse på sjön eller annan sjöskada bragts i nöd.	Komitén för understödjande af den genom storm och öfversvämning den 13 november 1872 nödställda befolkningen å sydöstra kusten af länet.	18 ¹¹ / ₁₁ ,73	9	600	12,498 ⁴⁸	En af fem personer bestående direktion, hvars ordförande utses af Konungens Befallningshafvande och hvars ledamöter väljas af Simrishamns stad samt Östra Hoby, Simris eller Östra Nöbbelöfs o. Södra Mellby s.r.	⁴⁸⁾
Summa			—	25	—	16,545 ⁰⁶		

D. Engelholms stad.a) *Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. d.*

1. Fröknarna Flinks stiftelse.	Att lemna understöd åt Pauvres honteux.	Ulla och Gundla Flink.	18 ²³ / ₁₁ ,75	8	180	3,000	Magistraten i Engelholm.	
2. Mazér de la Gards stiftelse.	Att lemna understöd åt fattiga borgareankor.	Konsul Mazér de la Gard.	18 ² / ₁₁ ,47	4	200	4,045 ¹³	Drätselkammaren i Engelholm.	

c) *Stipendier.*

1. Gahmska donationen.	Af räntan utdelas en del i premier till mindre bemedlade, för flit och goda seder kände ynglingar i Engelholms tvåklassiga pedagogi. Finner dess rektor lämpligast vara att låta premierna bestå i böcker eller kläder, då böra dylika inköpas och böckernas innehåll af honom bestämmas.	G. S. Gahn, kyrkoherde i Hjernarp.	18 ¹² / ₆ ,66	—	30	3,000	Rektor och skolrådet i Engelholm.	⁴⁹⁾
2. Styffska fonden.	Räntan bör vid hvarje årsexamen tilldelas den lärjunge, som företrädesvis utmärkt sig för flit och ett hedrande uppförande.	Kapitalet sammanskjutet af onämnde gifvare.	18 ² / ₁₀ ,69	1	8	197	Läroverkets rektor.	
3. Moje Westers premium.	Räntan bör vid hvarje vårtermins avslutande utdelas till den yngling uti läroverkets andra klass, som jemte högsta betyget för sedlighet erhållit de bästa vitsord för kunskap och flit.	Vilh. Wester, härads höfding.	18 ⁸ / ₆ ,77	1	5	102	Läroverkets rektor.	
4. Kjellmanska donationsfonden.	Räntan skall terminligen såsom uppmuntran för flit, kunskaper och goda seder tilldelas en vid läroverket inskrifven medellös skolgosse.	Aug. Kjellman, med. d.r.o. regementsläkare.	18 ⁴ / ₁₁ ,82	1	25	502	Läroverkets rektor.	
Summa			—	15	—	10,846 ¹³		

A n m ä r k n i n g a r :

¹⁾ En tredjedel af fondens afkastning tillägges årligen kapitalet. — ²⁾ För att blifva delegare i kassan, erlægges årligen i 15 år en afgift af 1 krona. — ³⁾ Fonden får ej minskas och kommer endast tillfälligtvis att ökas. — ⁴⁾ Enligt kommunalnämndens i Häglinge socken uppgift, har ränta å de donerade medlen icke uppträffats eller utdelats sedan de den 27 juni 1874 insattes i sparbank, och uppgiften till förra femårsberättelsen om utdelning år 1880 och om dåvarande kapitalbeloppet varit felaktig. Mening är, att kapitalet skall inestå och räntan läggas till kapitalet, till dess detsamma med tillägg af andra medel uppgått till 1,900 kronor, för att användas till inrättande af en fattiggård å ett kommunen tillbörligt, för närvarande utarrenderadt hemman. — ⁵⁾ Enligt beslut den 25 juni 1885 erlægges delegare i inträdesavgift 25 kronor och i årsavgift 2 kronor, hvarförutan erlægges vid erhållande af mästarebref 12 kr. 50 öre och vid erhållande af gesällbref 3 kr. 50 öre. — ⁶⁾ Delegares tillskott är 35 öre i månaden. — ⁷⁾ Delaktighet i kassan: inträdesavgift 10 kronor och årsavgift 5 kronor. — ⁸⁾ Delegare

i sjukkassan betalar 1 krona i inträdesavgift samt månadsavgift 50 öre. — ⁹⁾ Delegare i sjuk- och begravningskassan betalar 1 krona i inträdesavgift samt månadsavgift 50 öre. — ¹⁰⁾ Delegerare erlägger en avgift af 50 öre i månaden. — ¹¹⁾ Delegerare erlägger 1 krona inträdesavgift och 75 öre kvartalsavgift. — ¹²⁾ Delegerare erlägger 1 krona inträdesavgift och 75 öre kvartalsavgift samt dessutom vid bland delegarne inträffadt dödsfall en extra avgift af 25 öre. — ¹³⁾ Delegerare erlägger 1 krona inträdesavgift. Årliga avgifterna äro beroende af sjukdomsfallen. Under vanliga förhållanden beräknas 25 öre i månadlig avgift till sjukkassan. Vid bland medlemmarne inträffadt dödsfall erlägges till begravningskassan af hvarje medlem 25 öre. — ¹⁴⁾ Delegerare erlägger 1 krona i inträdesavgift och årligen 2 kronor. Sjuk delegare erhåller af hvarje delegare 8 öre i veckan och vid dödsfall erhålles i begravningshjälp 50 öre af hvarje delegare. — ¹⁵⁾ Delegerare erlägger 2 kronor i inträdesavgift och 25 öre månadlig avgift utom sjuk- och begravningshjälp. — ¹⁶⁾ Delegerare erlägger 1 krona 50 öre inträdesavgift samt 3 kronor årsavgift med 75 öre i kvartalet. — ¹⁷⁾ Delegerare erlägger 1 krona inträdesavgift, 35 öre för motbok, 1 krona 50 öre till grundfond samt månadligen 50 öre. — ¹⁸⁾ Delegerare erlägger antingen en gång för alla 91 kronor eller ock 6 kronor årligen under femton hvarandra påföljande år. — ¹⁹⁾ Delegerare erlägger 1 krona inträdesavgift och 50 öre månadlig avgift. — ²⁰⁾ Delaktigheten är beroende på insättningarnes storlek. Minsta insättningen är 6 kronor om året i femton år. — ²¹⁾ Delaktigheten är oberoende af insättningarne, sedan dessa uppgått till 1 krona 50 öre. — ²²⁾ Tillträdande kyrkoherde erlägger såsom inträdesavgift lösen för fem centner råg. — ²³⁾ Inträdesavgift erlägges med dubbla beloppet af en pension för året eller med 2 kronor för hvarje hundra, kassaräkningen då innehåller. I årsavgift erlägger delegare 3 kronor. — ²⁴⁾ Delaktighet är beroende af en årlig avgift af 15 kronor för dem, som äro delegare i Albo och Jerrestads härads gamla och nya prestenke- och pupillkassor. — ²⁵⁾ Inträdesavgift 75 kronor jemte 2 % af sista årets kapitalbehållning, nemligen för dem, som äro delegare i Albo och Jerrestads härads gamla prestenke- och pupillkassa. — ²⁶⁾ Delegerare äro alla kyrkoherdar i Ingelstads kontrakt, äfvensom de, hvilka varit kyrkoherdar i kontraktet, så länge de fortfarande erlägga årsavgift, samt obefordrade prestmän, som, då de i kontraktet tjenstgjort, begärt inträde och erlägga stadgade avgifter. Avgifterna äro 50 kronor inträdesavgift samt årsavgift 25 kronor under fem första åren och sedermera 10 kronor. — ²⁷⁾ Delegerare äro de af kontraktets presteskap, som erlagt i inträdesavgift 100 kronor jemte viss procent af kassans behållning lämpad efter åldern vid inträdet, såsom 1 % vid 30 år, 2 % vid 35 år, 3 % vid 40 år o. s. v. i samma proportion samt i årsavgift erlägger 15 kronor. — ²⁸⁾ I stället för bespisning hafva under en längre följd af år medlen användts till utdelning bland barnen vid terminsafslutning. — ²⁹⁾ Räntan fördelas sålunda, att 90 kronor lemnas till högre allmänna läroverket och resten utdelas i små poster till flere barn i folkskolan. — ³⁰⁾ Ursprungligen utgjorde räntan å denna fond 500 kronor, deraf 200 kronor användes till böcker och kläder åt barnen och 300 kronor

till understöd åt behöfvande enkör efter underofficerare och vederlikar vid regementet. Numera utgår sistnämnda summa för nyss angifna ändamål och resten af räntan användes till böcker och kläder åt barnen. — ³¹⁾ Den i testamentet anslagna summan var "4,000 riksdaler banko transportsedlar". Fondens nuvarande storlek ej här känd. — ³²⁾ Fonden inestår i Vanås och Maltesholms gårdar, derifrån årligen erlägges 7 kronor 50 öre från hvardera. — ³³⁾ Stipendium får ej utdelas, förrän fonden uppgått till 500 kronor. — ³⁴⁾ Åtnjutes till 16 års ålder, äfven sedan skolan lemnats. — ³⁵⁾ Delegerare erlägger 21 kronor 50 öre inträdesavgift samt bidrager vid inträffadt dödsfall med 1 krona 50 öre. — ³⁶⁾ Delegerare erlägger 2 öre i veckan för hvarje krona, han under veckan haft i aflöning, samt vid inträffadt dödsfall 50 öre af delegare öfver 18 års ålder och 25 öre af yngre delegare. — ³⁷⁾ Delegerare erlägger inträdesavgift med 5 eller 10 kronor allt efter åldern, hvilken avgift ökas med 25 öre för hvarje månad, hvarmed den inträdandes ålder öfverstiger 50 år. — ³⁸⁾ Hvarje delegare erlägger 25 öre i veckan. — ³⁹⁾ Delegerare erlägger årligen 6 kronor, som uppföras å hans konto; dock eger han, efter att i 10 år hafva fullgjort denna inbetalning, rätt att dermed upphöra. I sjukhjälp erlägger delegare 10 öre i veckan till hvarje sjuk delegare under högst 24 veckor. Då delegare afidit, utfår hans sterbhusdelegare såväl det på den afidnes konto inestående belopp, som äfven 1 krona af hvarje delegare. — ⁴⁰⁾ Delegerare erlägger årligen 6 kronor, hvilka återbäras vid utträde ur föreningen. — ⁴¹⁾ Föreningsmedlem erlägger årligen 3 kronor. — ⁴²⁾ Föreningsmedlem erlägger 50 öre i kvartalet, som påföres hennes konto och återfås vid utträde ur föreningen; dock utan ränta. — ⁴³⁾ Föreningsmedlem erlägger 1 krona 50 öre inträdesavgift och 75 öre kvartalsavgift. — ⁴⁴⁾ Förbundsmedlem erlägger 3 kronor inträdesavgift samt i sjukhjuls- och kvartalsavgifter 4 kronor om året. — ⁴⁵⁾ Af till inträde berättigade handlande, magistratspersoner, presterskap, stadsläkare och apotekare i staden erlägges inträdesavgift 100 kronor samt årlig avgift 6 kronor. — ⁴⁶⁾ Delegerare, som icke uppnått 50 år, erlägger 10 kronor årsavgift. — ⁴⁷⁾ Medlem i Föreningen erlägger avgift 50 öre i månaden. — ⁴⁸⁾ Fonden tillkom sålunda, att sedan, efter det fiskeriidkarne å östra kusten genom i november 1872 inträffadt stark storm med vattenflöde förlorat båtar och redskap, en nödhjulskomité bildats, medel inflöto så rikligt att, sedan alla af komitén beviljade understöd blifvit utbetalda, ett öfverskott å 10,500 kronor uppkom. — ⁴⁹⁾ Af stiftelsen, som blifvit gjord till förmån för Engelholms tvåklassiga pedagogi och folkskola, utgå för närvarande, enligt donators bestämmelse, 100 kronor till af honom uppgifven enskild person, 30 kronor till läroverket och 50 kronor till folkskolan. Då dessa 30 kronor hittills ej särskildt bokförts, utan tillagts läroverkets premie- och fattigkassa, kan antalet personer, som under år 1885 deraf fått utdelning i böcker eller penningar, ej uppgifvas. — ⁵⁰⁾ Derjemte en fond af icke angifven storlek, jordbruksfastighet af 5 $\frac{1}{4}$ mantal, samt en bostadslägenhet.